

ZAKŁADY FIZYKI TEORETYCZNEJ IV piętro (STRUKTURA)

Zespół Zakładów Fizyki Teoretycznej UJ (wraz z adresarzem e-mail)	Profesor Jerzy Szwed
Zakład Dyskretnej Teorii Pola 	Profesor Jacek Wośiek
Zakład Fizyki Statystycznej 	Profesor Lech Longa
Zakład Kwantowej Teorii Wielu Ciał	Profesor Andrzej M. Oleś
Zakład Teorii Cząstek 	Profesor Michał Praszalowicz
Zakład Teorii Materii Skondensowanej i Nanofizyki 	Profesor Józef Spałek
Zakład Teorii Pola 	Profesor Henryk Arodź
Zakład Teorii Układów Złożonych 	Profesor Jerzy Jurkiewicz
Zakład Teorii Względności i Astrofizyki 	Profesor Edward Malec
Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych 	Profesor Jerzy Szwed

Na następnych stronach znajdziecie Państwo krótką prezentację ZZFT
PO BARDZIEJ SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE ZAPRASZAMY DO NAS NA IV PIĘTRO
bądź na strony www Zakładów

ZAKŁAD DYSKRETNEJ TEORII POLA

ANDRZEJ KOTAŃSKI   ↪ Informatyka stosowana

JACEK WOSIEK   ↪ Dyskretna teoria pola

↪ 1. Teorie cząstek i oddziaływań elementarnych (raczej: fundamentalnych)

Chromodynamika kwantowa – masy hadronów, Model Standardowy - Higgs i co dalej?

↪ 2. Supersymetria

    od 1 do 10 wymiarów czasoprzestrzennych

    od mechaniki kwantowej do kwantowej teorii pola i z powrotem - teoriopolowe

mechaniki kwantowe

↪ 3. Kwantowy kolaps grawitacyjny

PIOTR KORCYL

↪ 1. Supersymetryczne mechaniki kwantowe

↪ 2. Chromodynamika kwantowa na sieci czaso-przestrzennej symulacje Monte Carlo

    DESY, Zeuthen

DOKTORANCI

MATEUSZ KOREŃ – obliczenia Monte Carlo na sieciach czasoprzestrzennych - zredukowana chromodynamika kwantowa

↳ Seattle, Madrid

ZBIGNIEW AMBROZIŃSKI – supersymetryczne mechaniki kwantowe, metodami operatorów kreacji i anihilacji (przestrzeni Focka)

↳ Poczdam, Kraków

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Uniwersytet Stanu Washington, Seattle

Instytuty Maxa Plancka: Monachium, Poczdam

CERN

College de France

KTH, Sztokholm (Trzetrzelewski, Hynek)

PRAKTYKI

Mniej (ale jednak) zaawansowane zagadnienia/zadania z mechaniki kwantowej:
tunelowanie, rozpraszanie, rozpad rezonansow .

LICENCJAT

Zaawansowana mechanika kwantowa jednego ciała:

- Całki funkcjonalne oraz ich symulacje Monte Carlo – oscylator harmoniczny
- Operatory kreacji i anihilacji - precyzyjne rozwiązywanie numeryczne nierozwiązywalnych zadań z mechaniki kwantowej

PRACE MAGISTERSKIE

‘Zadania badawcze’ z mechaniki kwantowej jednego i wielu ciał (czyli teorii pola):

- tunelowanie, instantony
- nowe podejście do całek funkcjonalnych
- równania QCD - widmo mas cząstek elementarnych
- teoriopole mechaniki kwantowej
- polaron nowymi metodami

Zakład Fizyki Statystycznej

<http://th-www.if.uj.edu.pl/zfs/>

Andrzej Fuliński

Ewa Gudowska-Nowak

Lech Longa

Paweł F. Góra

Bartłomiej Dybiec

Jakub Barbasz

Michał Cieśla

Doktoranci (9):

Joanna Deperas-Standyło

Bartosz Lisowski

Katarzyna Oleś

Karol Trojanowski

Michał Żabicki

Krzysztof Szczepaniec

Łukasz Kuśmierz

Maciej Majka

Magistranci: 9

Michał Świątek

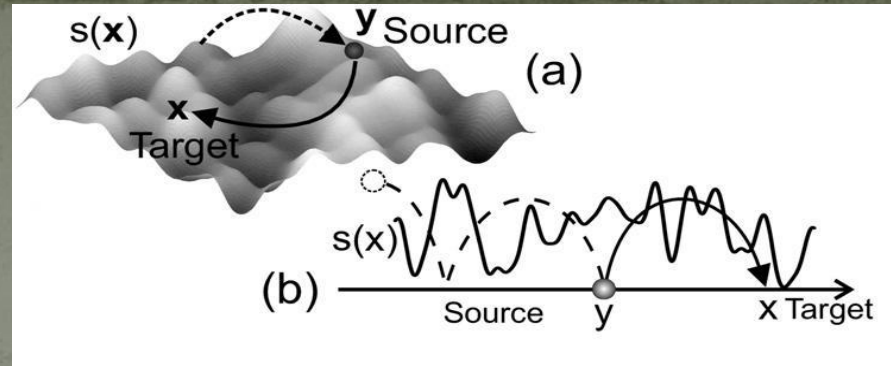
(Informatyka)

Działalność naukowa: od chaosu ku porządkowi (Procesy stochastyczne jako narzędzie modelowania zjawisk)

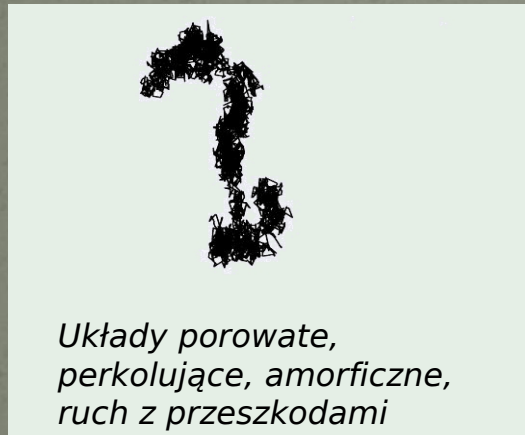
- *Nierównowagowa fizyka statystyczna*
  - *relacje fluktuacyjne i funkcje odpowiedzi, łamanie ergodyczności*
  - *dyfuzja anomalna, transport w nanoskali (w komórkach)*
  - *porządkująca rola szumów i fluktuacji, przejścia fazowe indukowane szumami, rezonans stochastyczny*
- *Populacyjne modele sieciowe (epidemiologiczne, ekonomiczne i społeczne)*
- *Samoorganizacja i funkcjonowanie struktur istotnych z punktu widzenia biologii (DNA)*
- *Spontaniczne łamanie symetrii chiralnej w materii organicznej.*
- *Symulacje Monte Carlo (dynamiką molekularną) materii miękkiej*
- *Przejścia fazowe oraz struktury w układach molekularnych w równowadze oraz nieliniowych sieciach dynamicznych*
- *Adsorpcja molekuł na powierzchniach*

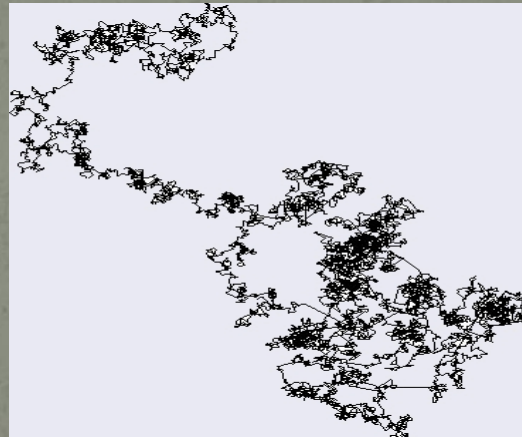
- Dyfuzja anomalna

- $\langle x^2(t) \rangle \sim t^\delta$

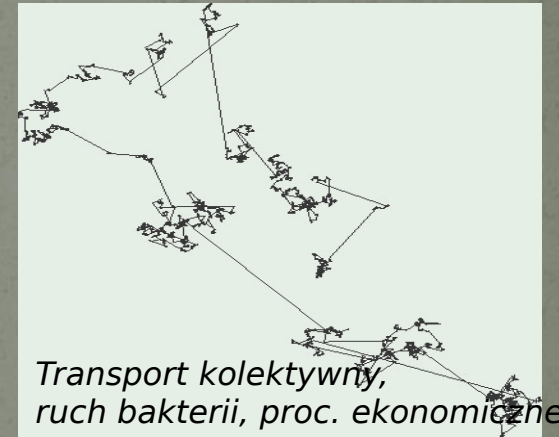
- subdyfuzja ($\delta < 1$)

- dyfuzja ($\delta = 1$)

- superdyfuzja ($\delta > 1$)

B. Dybiec, E. Gudowska-Nowak, *Discriminating between normal and anomalous random walks*, Phys. Rev. E 80, 061122 (2009).

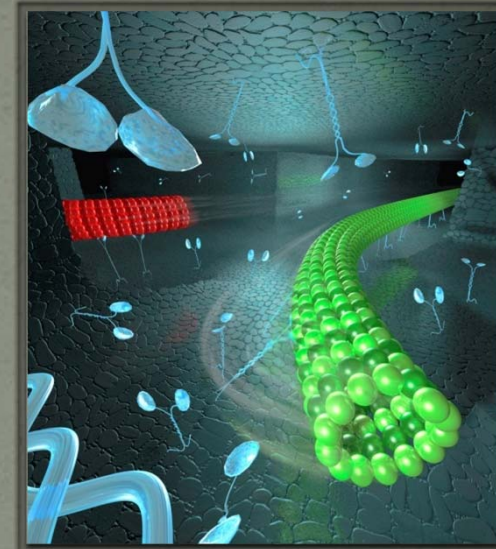
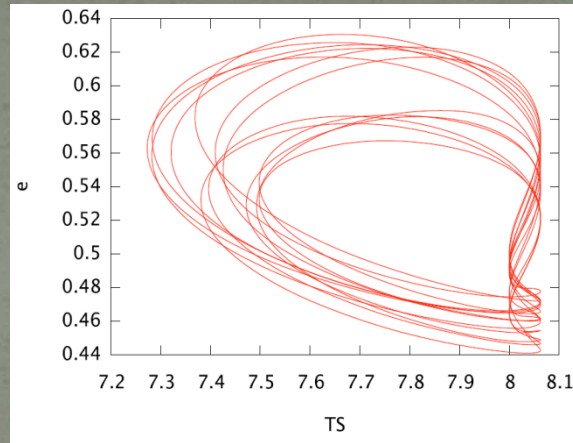
B. Dybiec, E. Gudowska-Nowak in: *Fractional Dynamics*, World Scientific, 2012

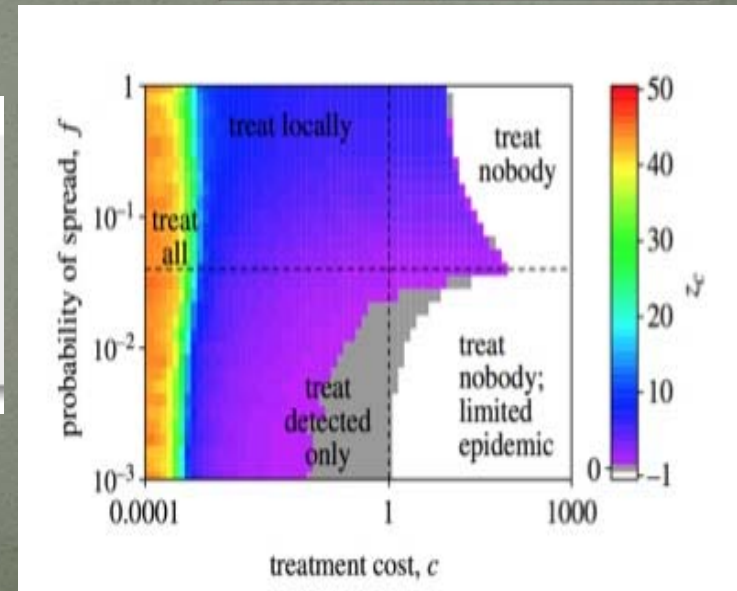
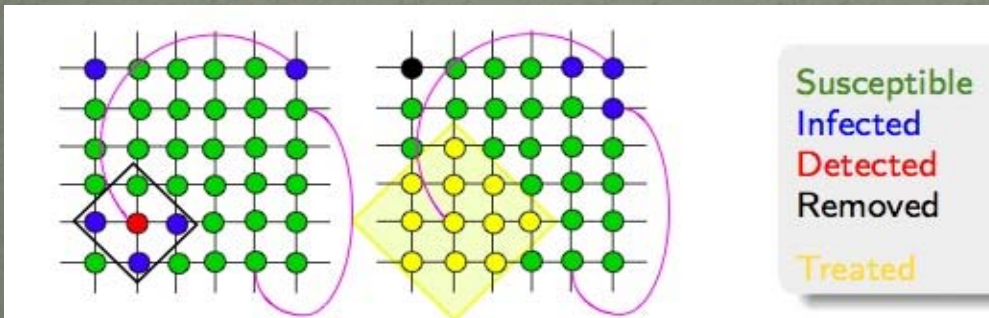
Relacje fluktuacyjne, sprawność i silniki molekularne

M.Żabicki, W.Ebeling, E. Gudowska-Nowak, *Chemical Physics*, 375 472 (2010)

A. Kleczkowski, K. Oleś,
E. Gudowska-Nowak, C.A. Gilligan,
J. R. Soc. Interface, 9 158 (2012)

Kontrola wzrostu epidemii przy ograniczonych środkach ekonomicznych

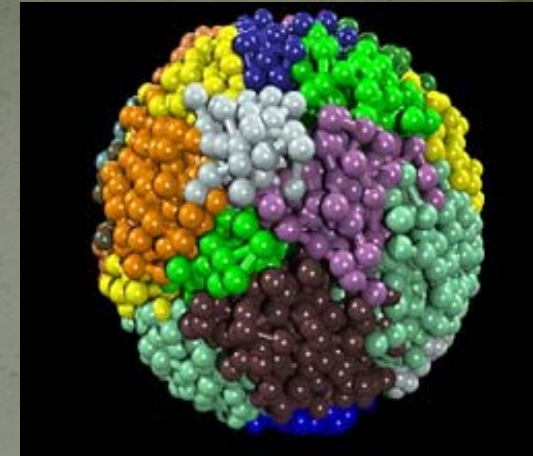

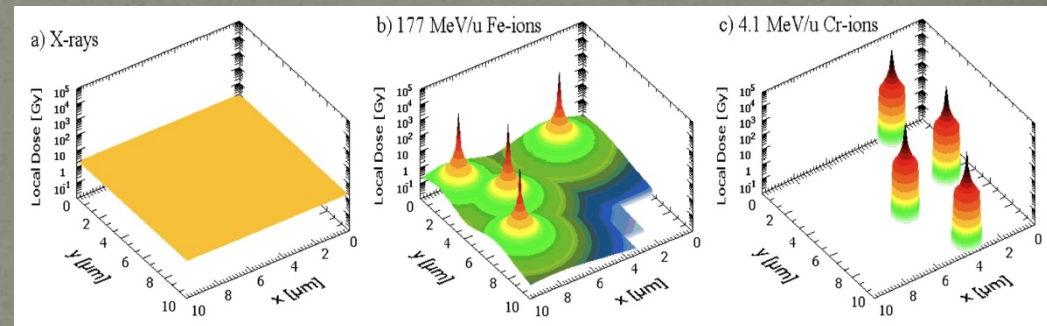
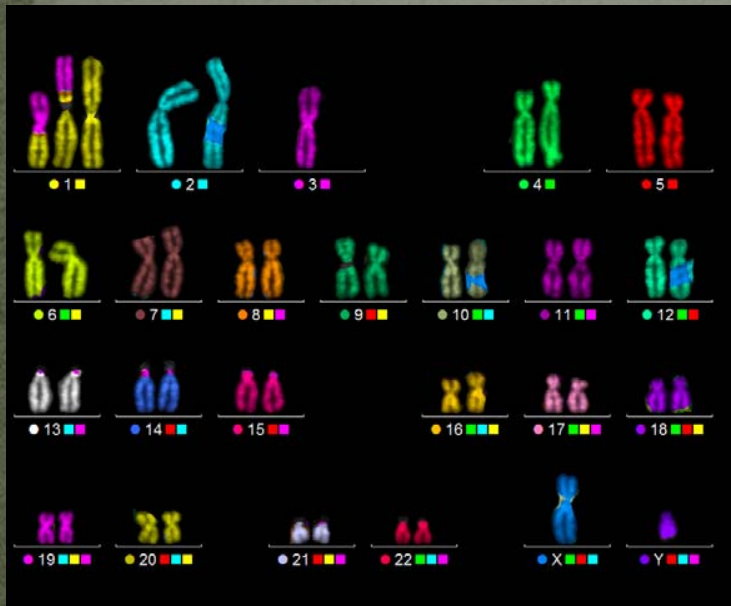
Modelowanie struktur biopolimerowych

Dynamika indukcji radiacyjnych uszkodzeń chromatyny

Transport ładunkowy w DNA

J. Deperas-Standyło, E. Gudowska-Nowak et al. Eur. J. Phys. D., 60 93 (2010)

- Analiza śladu cząstki
- Kinetyka powstawania i naprawy mutacji chromosomalnych

M. Żabicki, E. Gudowska-Nowak, S. F. Fischer, *Phys. Lett. A* 374, 50 (2009).

Zakład Fizyki Statystycznej IF UJ 2014

Samoorganizacja Materii Miękiej *Synchronizacja sieci dynamicznych*

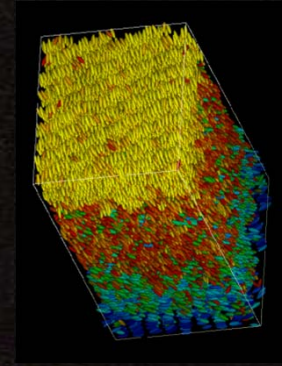
Przykładowe publikacje:

Phys Rev Lett 107, 027802 (2011).

Phys. Rev. E 79 Rapid Comm, 040701(R) (2009)

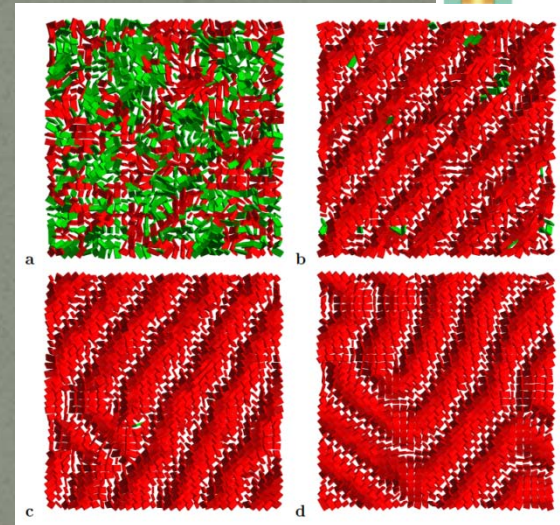
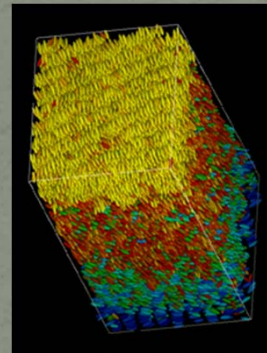
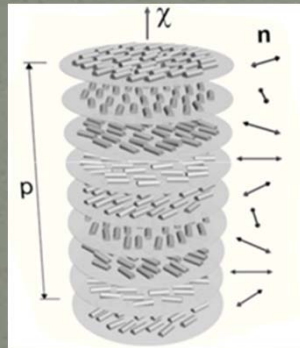
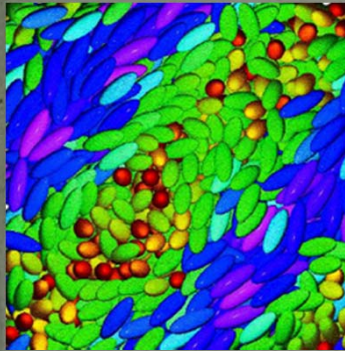
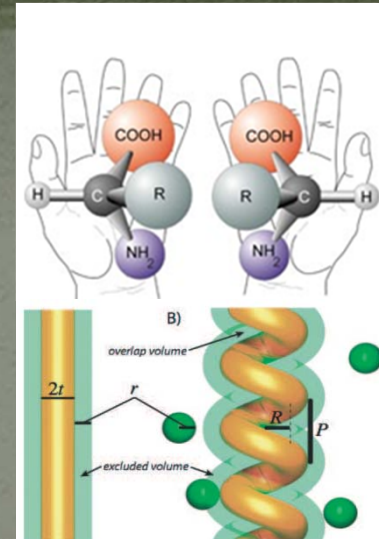
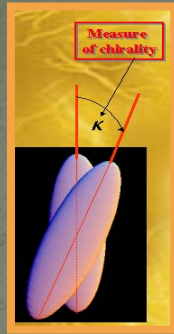
Phys. Rev E 86, 011704 (2012)

Lech Longa
Michał Cieśla
Grzegorz Pająk
Karol Trojanowski

Spontaniczne łamanie symetrii chiralnej

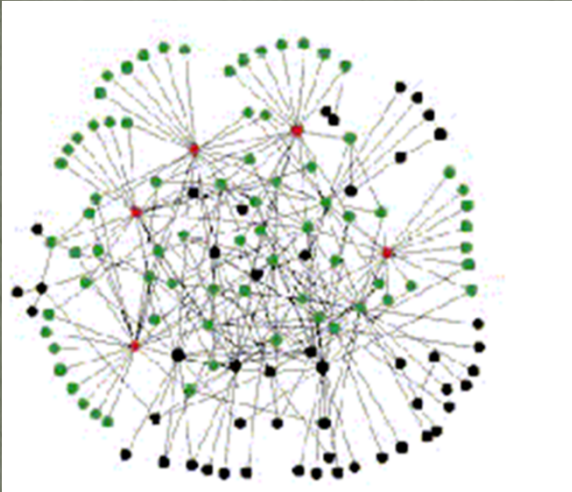
W. Józefowicz and L. Longa,
 "Frustration in Smectic Layers of polar Gay-Berne systems"
 Phys. Rev. E 76, 011701 (2007)

L. Longa, G. Pająk and T. Wydro
 "Chiral Symmetry Breaking in Bent-Core Liquid Crystals"
 Phys. Rev. E 79 Rapid Communication, 040701(R) (2009).

- Symulacje Monte Carlo + Teoria Lokalnego Funkcjonału Gęstości dla modelowych układów ciekłokrystalicznych: fazy nematyczne dwuosiove, powstawanie struktur chiralnych, zagadnienie frustracji materii miękkiej, defekty.

Synchronizacja i powstawanie struktur w sieciach dynamicznych

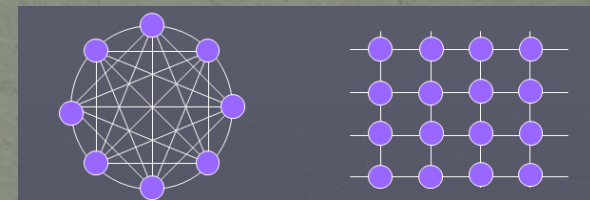
$$\frac{d\phi_i}{dt} = \omega_i - \frac{J}{N} \sum_{j=1}^N \sin(\phi_i - \phi_j)$$

$$\frac{d\phi_i}{dt} = \omega_i - J \sum_{j=1}^N a_{ij} \sin(\phi_i(t - \tau_{ij}) - \phi_j(t))$$

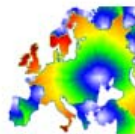
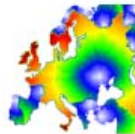
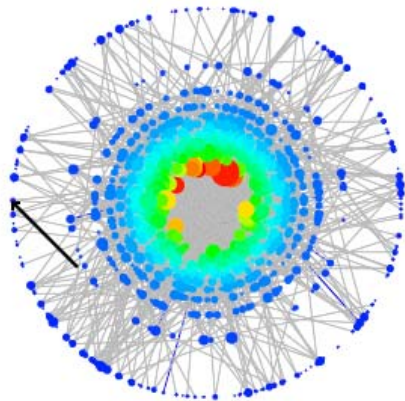
- Symulacje sieci dynamicznych z opóźnionymi oddziaływaniami: zagadnienie synchronizacji sieci dynamicznych; powstawanie struktur czasoprzestrzennych; dynamiczne, przejścia fazowe (na przykładzie uogólnionych modeli Kuramoto).

R. Morgado, M. Cieřła, L. Longa and F. Oliveira
“Synchronization in the presence of memory”
Europophys. Lett. 79, 10002 (2007).

K. Trojanowski and L. Longa,
Synchronization of Phase-coupled Oscillators with
Distance-dependent Delay”
arXiv:1008.0494v1 ; (submitted to PRE)

Bartłomiej Dybiec – nierównowagowa fizyka statystyczna i jej zastosowania, algorytmy genetyczne i ewolucyjne, metody Monte Carlo

- optymalizacja strategii powstrzymywania epidemii
- badanie własności i mechanizmów powstawania sieci dynamicznych
- dyfuzja i ewolucja w ośrodkach niejednorodnych
- zastosowanie algorytmów genetycznych do optymalizacji strategii poszukiwawczych
- algorytmy ewolucyjne: badanie adaptacji w zmiennym środowisku
- dynamika układów anomalnych oraz zjawiska indukowane szumami (stochastyczne równania różniczkowe)

Projekty z zakresu fizyki komputerowej i metod numerycznych (P.F. Góra)

- rezonans stochastyczny:
- synchronizacja
- falki (wavelets) w analizie szeregów czasowych
- stochastyczne układy algebraiczno-różniczkowe: układy mechaniczne z więzami poddane działaniu sił stochastycznych, dyfuzja w ograniczonych geometriach
- Układy z szumami przestrzennie skorelowanymi

th-www.if.uj.edu.pl/zfs/gora/varia/100years.pdf

J. Ochab, P. F. Góra, Eur. Phys. J. B, 81, 373, (2011)

M. Majka and P. F. Góra, Polymer unfolding and motion synchronization induced by spatially correlated noise, Phys. Rev. E 86, 051122 (2012).

1. Charakterystyka rezonansu stochastycznego za pomocą falek.
2. Rezonans stochastyczny w układach z więzami.
3. Synchronizacja niekołowych cykli granicznych.
4. Filtracja sygnałów zaburzanych szumami kolorowymi.
5. Reguły automatycznego uczenia w analizie tekstów maksymalnie ergodycznych.

Tematy prac licencjackich (dla informatyków):

- a. Wizualizacja rezonansu stochastycznego.
- b. Algorytmy heurystyczne w faktoryzacji Cholesky'ego.

1-3 dla fizyków,
4 raczej dla informatyków,
5 tylko dla informatyków;

Współpraca międzynarodowa

(Université de Nancy) Tomasz Wydro
(Università di Pavia) Fulvio Bisi
(Kent State University USA) David Allender
(Universidade de Brasilia) Fernando Oliveira
(Humboldt Universität Berlin) Lutz Schimansky-Geier, Igor Sokolov, Werner Ebeling
(GSI, Darmstadt) Marco Durante, Sylvia Ritter
(University of Palermo) Bernardo Spagnolo
(University of Stirling) Adam Kleczkowski
(Universitat de Barcelona) Francesc Sagues
(East Carolina University USA) Martin Bier
(University of Glasgow) Michael Osipov

Programy międzynarodowe

Cognitive Project

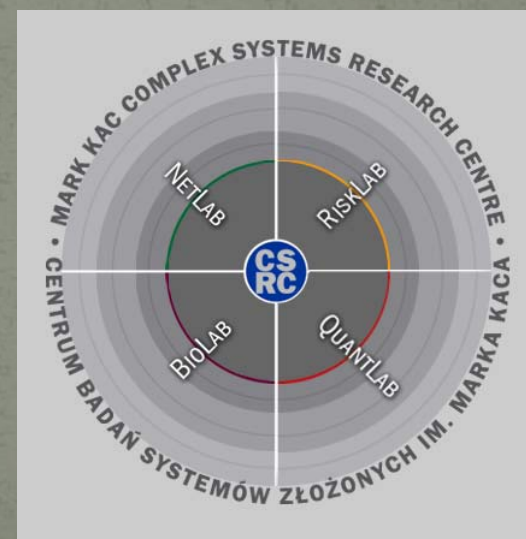
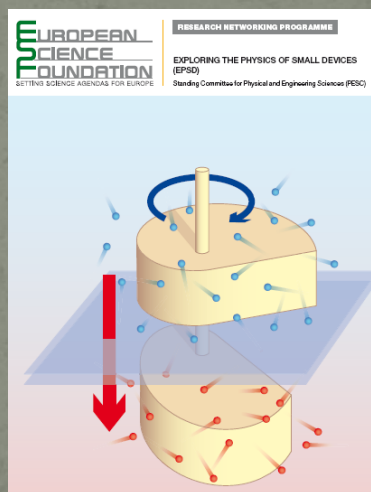
NAUKOWCY   PUBLIKACJE   PRZEDSIĘBIORCY

INNOVATIVE ECONOMY   FNP Foundation for Polish Science   EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

home   conditions   recruitment   projects   foreign partners   contact

**Jagiellonian University
International Ph.D. Studies
in Physics of Complex Systems**

*International
Neuroinformatics
Coordinating Facility
INCF*

Zakład Fizyki Statystycznej IF UJ 2014

Zakład Kwantowej teorii wielu ciał (silnie skorelowane elektrony; modele spinowe)

Jacek Dziarmaga
Andrzej Michał Oleś
Krzysztof Rościszewski

Teoria silnie skorelowanych fermionów

modele faz uporządkowanych (magnetyzm, high-Tc)
struktury modulowane (**stripe phases**)
złożone fazy uporządkowane (**domain flux phases**)
nowe stany materii: ciecz spinowo-orbitalna, frustracja
kwasicząstki w modelach skorelowanych elektronów

Modele spinowe i spinowo-orbitalne

frustration oddziaływań spinowych (pseudospinowych)
splątanie kwantowe (**entanglement**) -- również dla $T>0$!
opis danych doświadczalnych: przejścia fazowe, wzbudzenia, ...

Projekty badawcze i współpraca

1. Projekty badawcze (z udziałem ekspertów światowych)

Grupa realizuje regularnie 2-3 projekty badawcze z udziałem studentów i doktorantów

(badania we współpracy z ośrodkami za granicą, wyjazdy na konferencje, honoraria)

Możliwość realizacji projektów magisterskich i doktorskich:

projekt MAESTRO: <http://th.if.uj.edu.pl/~nowefazy/>

2. Ośrodki aktualnie współpracujące:

Instytut Maxa-Plancka do Badań Ciała Stałego, Stuttgart, Niemcy

Uniwersytet British Columbia, Vancouver, Kanada

Uniwersytet w Caen, Francja

Techniczny Uniwersytet w Grazu, Austria

Uniwersytet w Salerno, Włochy

3. Staże podoktorskie (postdoc) za granicą dla naszych doktorantów:

doktorat

W. Brzezicki (2012) – Uniwersytet w Salerno, Włochy

K. Wohlfeld (2009) – Uniwersytet w Stanford, USA

M. Raczkowski (2005) – Uniwersytety w Wurzburgu i Monachium, Niemcy

Możliwe projekty badawcze

Przykładowe tematy prac:

1. Magisterskie:

- Wzbudzenia i diagramy fazowe w modelach kwantowych spinów lub fermionów na sieci z frustracją oddziaływań;
- Poprawki kwantowe w wybranych modelach spinowych z uporządkowaniem w stanach podstawowych (oferta aktualna od 1 maja 2014, możliwość honorarium)

2. Licencjackie:

- Skalowanie układów skończonych z oddziaływaniem do granicy termodynamicznej (finite size scaling)
- Wzbudzenia w modelach pseudospinowych: istnienie przerwy oraz relacje dyspersji fal spinowych

Exact spectral function for hole-magnon coupling in a ferromagnetic CuO₃-like chain

Krzysztof Bieniasz^{1,*} and Andrzej M. Oleś^{1,2}

¹Marian Smoluchowski Institute of Physics, Jagellonian University, Reymonta 4, PL-30059 Kraków, Poland

²Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Heisenbergstrasse 1, D-70569 Stuttgart, Germany

PRL 112, 117204 (2014)

PHYSICAL REVIEW LETTERS

week ending
21 MARCH 2014

Topological Order in an Entangled SU(2) ⊗ XY Spin-Orbital Ring

Wojciech Brzezicki,¹ Jacek Dziarmaga,¹ and Andrzej M. Oleś^{1,2}

¹Marian Smoluchowski Institute of Physics, Jagellonian University, Reymonta 4, PL-30059 Kraków, Poland

²Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Heisenbergstrasse 1, D-70569 Stuttgart, Germany

(Received 15 August 2013; published 18 March 2014)

PRL 109, 237201 (2012)

PHYSICAL REVIEW LETTERS

week ending
7 DECEMBER 2012

Selected
recent papers
PhD students
& postdocs

Noncollinear Magnetic Order Stabilized by Entangled Spin-Orbital Fluctuations

Wojciech Brzezicki,¹ Jacek Dziarmaga,¹ and Andrzej M. Oleś^{1,2}

¹Marian Smoluchowski Institute of Physics, Jagellonian University, Reymonta 4, PL-30059 Kraków, Poland

²Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Heisenbergstrasse 1, D-70569 Stuttgart, Germany

(Received 15 August 2012; published 3 December 2012)

EPL, 96 (2011) 27001

doi: 10.1209/0295-5075/96/27001

www.epljournal.org

Spin-orbital physics for p orbitals in alkali RO₂ hyperoxides —Generalization of the Goodenough-Kanamori rules

K. WOHLFELD¹, M. DAGHOFER¹ and A. M. OLEŚ^{2,3(a)}

¹IFW Dresden - P. O. Box 27 01 16, D-01171 Dresden, Germany, EU

²Max-Planck-Institut für Festkörperforschung - Heisenbergstrasse 1, D-70569 Stuttgart, Germany, EU

³Marian Smoluchowski Institute of Physics, Jagellonian University - Reymonta 4, PL-30059 Kraków, Poland, EU

QMBT

Noncollinear Magnetic Order Stabilized by Entangled Spin-Orbital Fluctuations

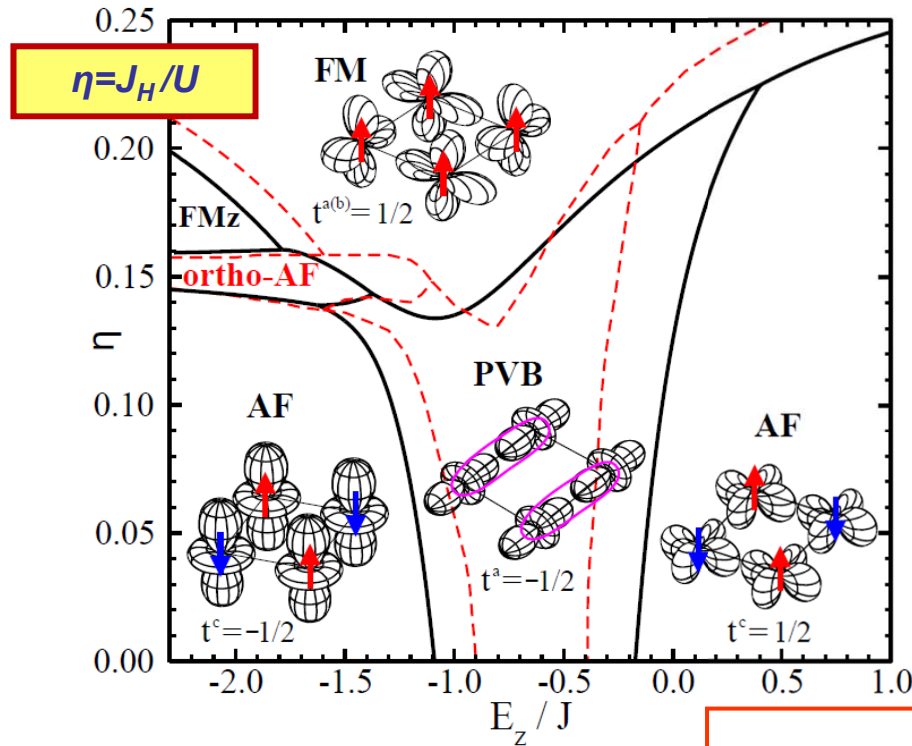
Wojciech Brzezicki,¹ Jacek Dziarmaga,¹ and Andrzej M. Oleś^{1,2}

¹Marian Smoluchowski Institute of Physics, Jagellonian University, Reymonta 4, PL-30059 Kraków, Poland

²Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Heisenbergstrasse 1, D-70569 Stuttgart, Germany

(Received 15 August 2012; published 3 December 2012)

Variational approach to entanglement

Phase diagram 2D KK model

QMBT

$$|\Psi_{SO}\rangle \simeq \exp\left(-\frac{1}{|\varepsilon_z|} \sum_{\langle ij \rangle || \gamma} \mathcal{D}_{ij}^\gamma\right) |\Phi_0\rangle$$

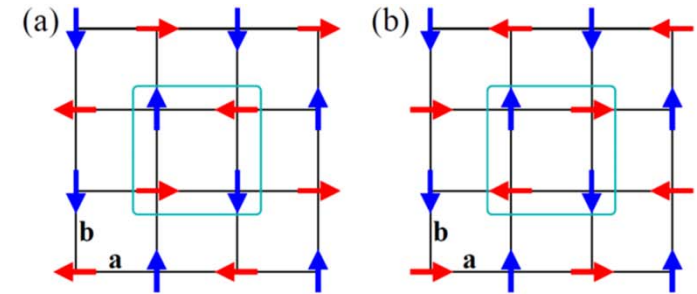

Figure 3. (color online). Schematic view of two nonequivalent spin configurations (a) and (b) of the classical ortho-AF phase

Full spin-orbital ground state:

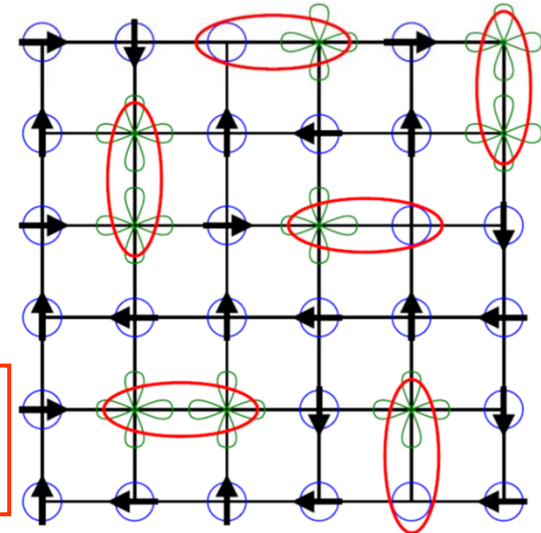
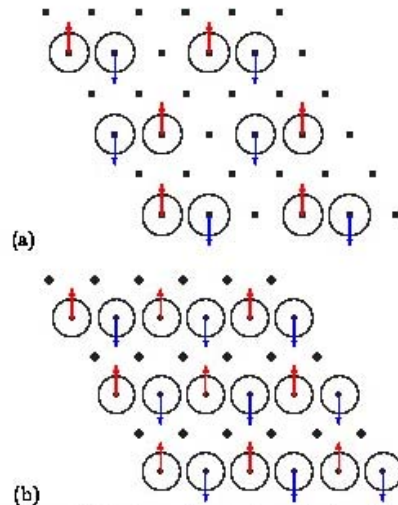

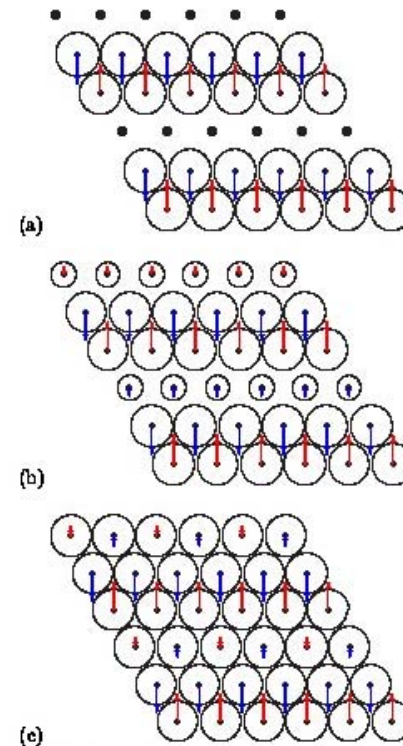
Figure 5. (color online). Artist's view of the ortho-AF state

Tlenki kobaltu

The effective five-band model for t_{2g} and e_g electrons to describe doped cobalt oxides with Co^{3+} and Co^{4+} ions in two-dimensional CoO_2 triangular lattice layers, such as in $\text{Na}_{1-x}\text{CoO}_2$. Visible are stripe-like structures of high-spin doped holes (spin values at sites with decreased electron density are very close to $S = \frac{5}{2}$) in ground states for dopings: (a) $x = \frac{1}{3}$ (upper panel) and (b) $x = \frac{2}{3}$ (lower panel). Dots correspond to lattice sites (in 6×6 cluster with periodic boundary conditions), i.e. the dot corresponds to the unit: one cobalt ion+surrounding oxygen ions. Arrows indicate high-spin states and each circle corresponds to $\sim 0.8e$ hole charge. High HOMO-LUMO gaps indicate that the ground states are insulating.

Thick stripe-like walls of high-spin doped holes (spin values are very close to $S = \frac{5}{2}$) in ground states for dopings: (a) $x = \frac{4}{6}$ (upper panel), (b) $x = \frac{5}{6}$ (middle panel), and (c) $x = 1$ (lower panel). Hole charges $\sim 1e$, smaller circles (a) $\sim 0.6e$, small spins in (b) $\sim \frac{1}{2}$, and small spin in (c) $S \sim \frac{1}{2}$. High HOMO-LUMO gaps indicate that the ground states are insulating.

Dziękuję Państwu za uwagę !

Konferencje i warsztaty z udziałem ekspertów światowych

Entanglement in Spin & Orbital Systems

18-22 June 2008, Cracow, Poland

Workshop organized by the ESF Program Highly Frustrated Magnetism

QMBT

<http://th-www.if.uj.edu.pl/hfm2008/>

7

Jacek Dziarmaga: Kwantowe sieci tensorowe

Kwantowe sieci tensorowe to funkcje falowe i algorytmy do opisu silnie splątanych kwantowo spinów lub elektronów

Twarde obliczenia,
subtelne narzędzia

Zobacz na przykład:
Ł. Cincio, J.D. & M.M. Rams
Phys. Rev. Lett. 100, 240603 (2008)

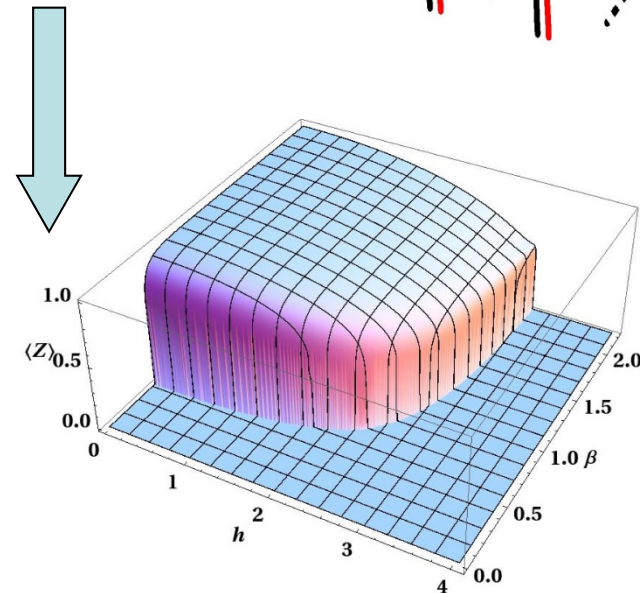
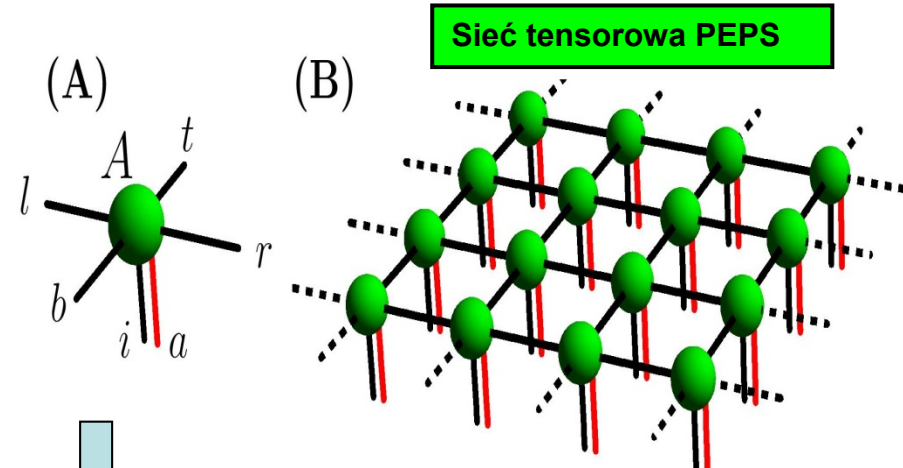
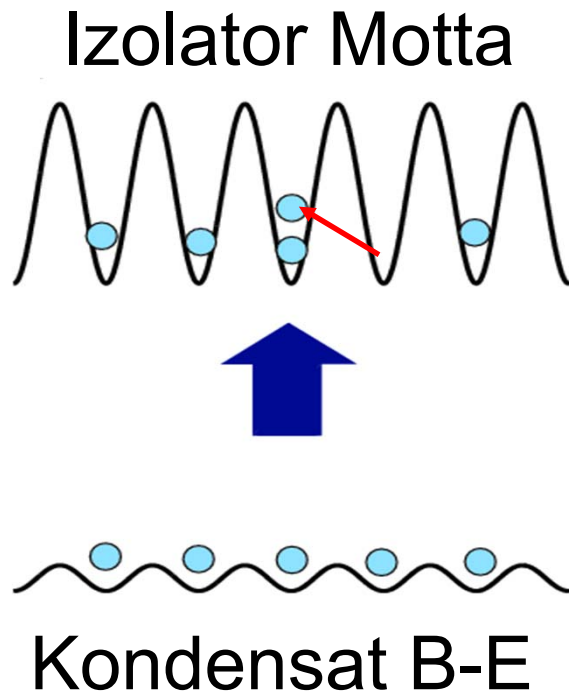

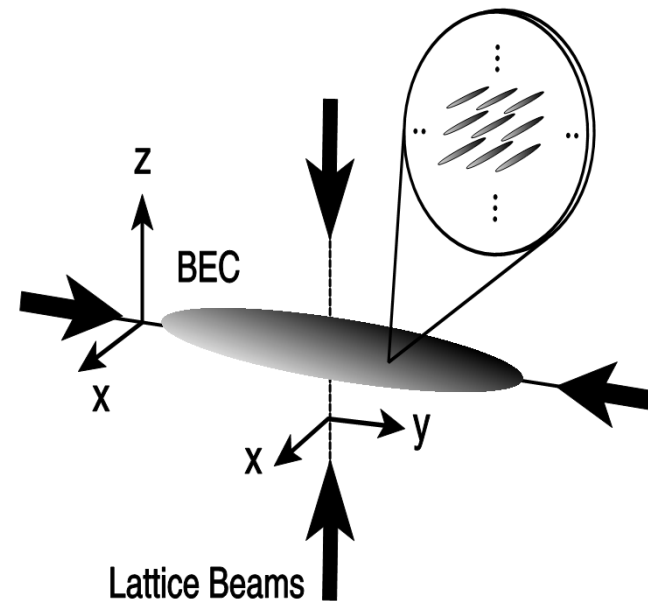
Diagram fazowy układu spinów
uzyskany za pomocą sieci PEPS

Jacek Dziarmaga: Dynamika kwantowych przejść fazowych

Kwantowe przejście fazowe
nie może być adiabatyczne

Od ścisłych rozwiązań
do klarownych eksperymentów

Eksperyment w zimnych
gazach atomowych

Zobacz na przykład:
J.D.
Advances in Phys. 59, 1063 (2010)

Jacek Dziarmaga: Topologiczny kot Schrodingera w pułapce jonowej

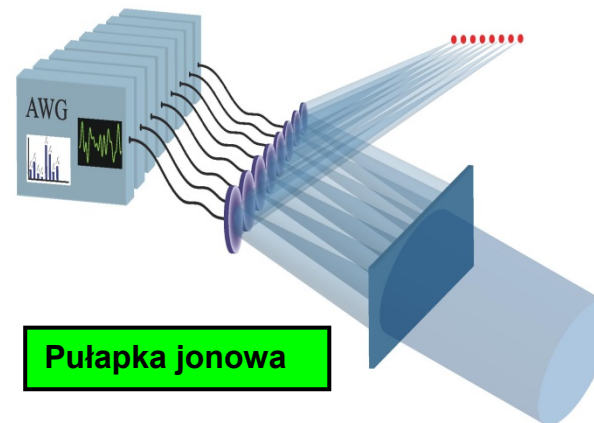
Prosty model: kwantowy łańcuch Isinga

$$H = - \sum_{n=1}^N \left(g \sigma_n^x + \sigma_n^z \sigma_{n+1}^z \right)$$

Filozofia
doświadczalna

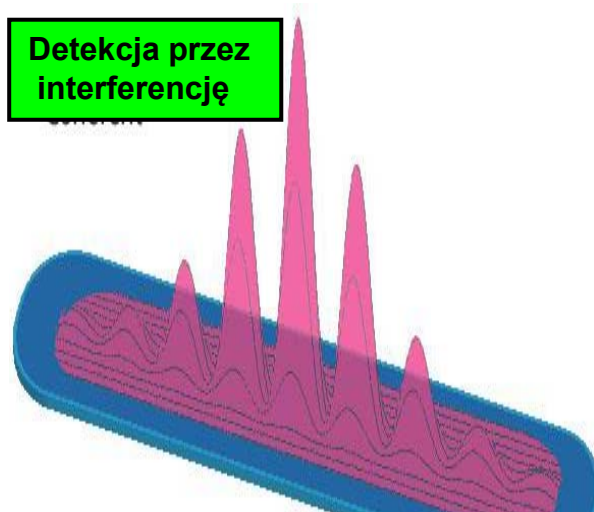

Spiny w superpozycji stanów
„w górę” i „w dół”

Pułapka jonowa

Detekcja przez
interferencję

Zobacz:
J.D., W.H. Żurek & M. Zwolak
Nature Physics 8, 49 (2012)

1. Prace lic./mgr./dr

**2. Projekt badawczy OPUS:
stypendia dla studentów/doktorantów**

3. Staże podoktorskie:

Łukasz Cincio – Brisbane, Perimeter Institute

Marek Rams – Los Alamos, Wiedeń

Marek Tylutki – Trento

**Dziękuję
za uwagę!**

Zakład Teorii Cząstek

- Prof. Andrzej Białas
- Prof. Wiesław Czyż
- Prof. Kacper Zalewski
- Prof. Krzysztof Fiałkowski
- Prof. Romuald Wit
- Prof. Michał Praszalowicz
- Dr Zofia Gołąb-Meyer
- Dr hab. Mariusz Sadzikowski
- Dr hab. Leszek Motyka
- Dr Adam Bzdak '07 (Brookhaven)
- Dr Jan Kotański '05 (Hamburg)
- Dr Sebastian Sapeta '08 (CERN)
- Dr Piotr Kotko '12 (IFJ-PAN)
- Dr Tomasz Partyka '12 (AGH)
- mgr Tomasz Setebel
- mgr Agnieszka Kwiecińska

Aleksandra Lelek, Marek Niedziela

rok 2011-13: 45 prac, w tym

31 prac opublikowanych

sumaryczna liczba cytowań: ponad 200

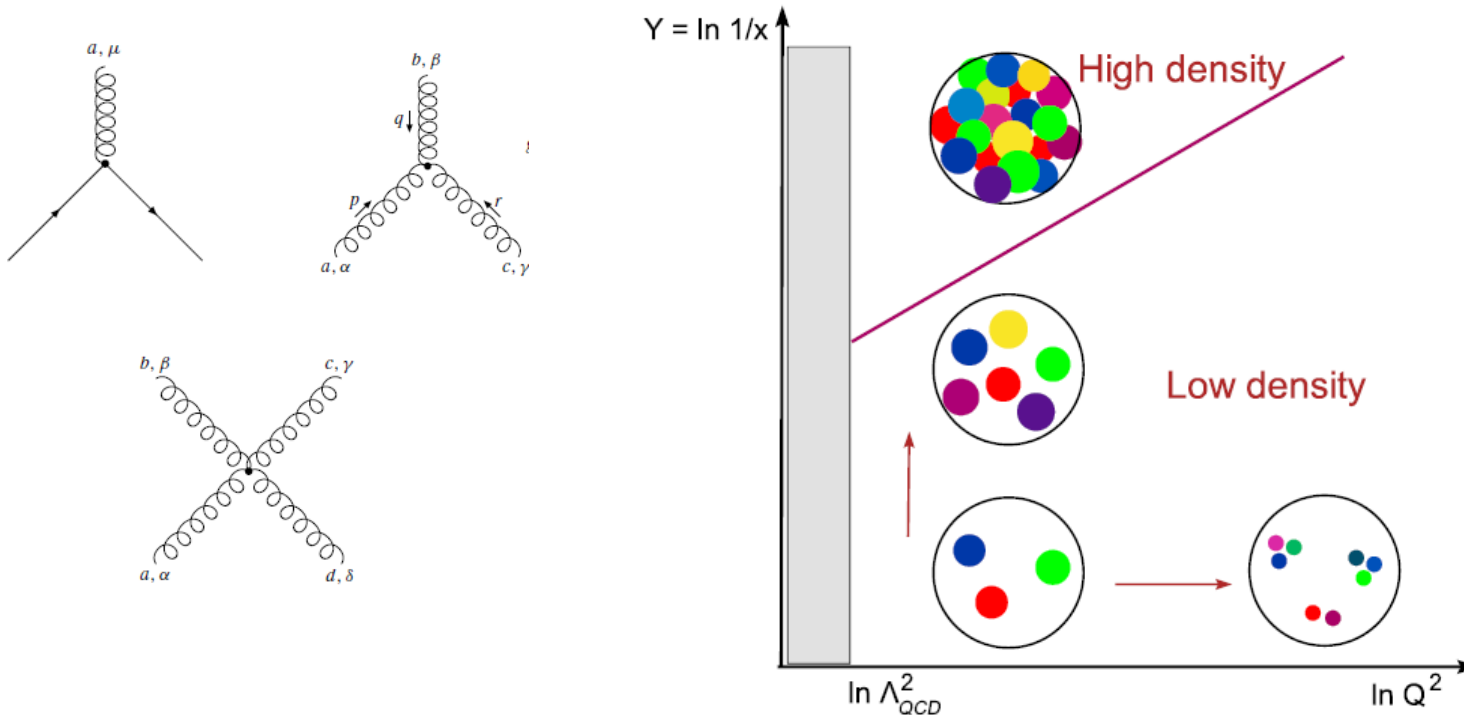
Tematyka

Teoria i fenomenologia oddziaływań silnych

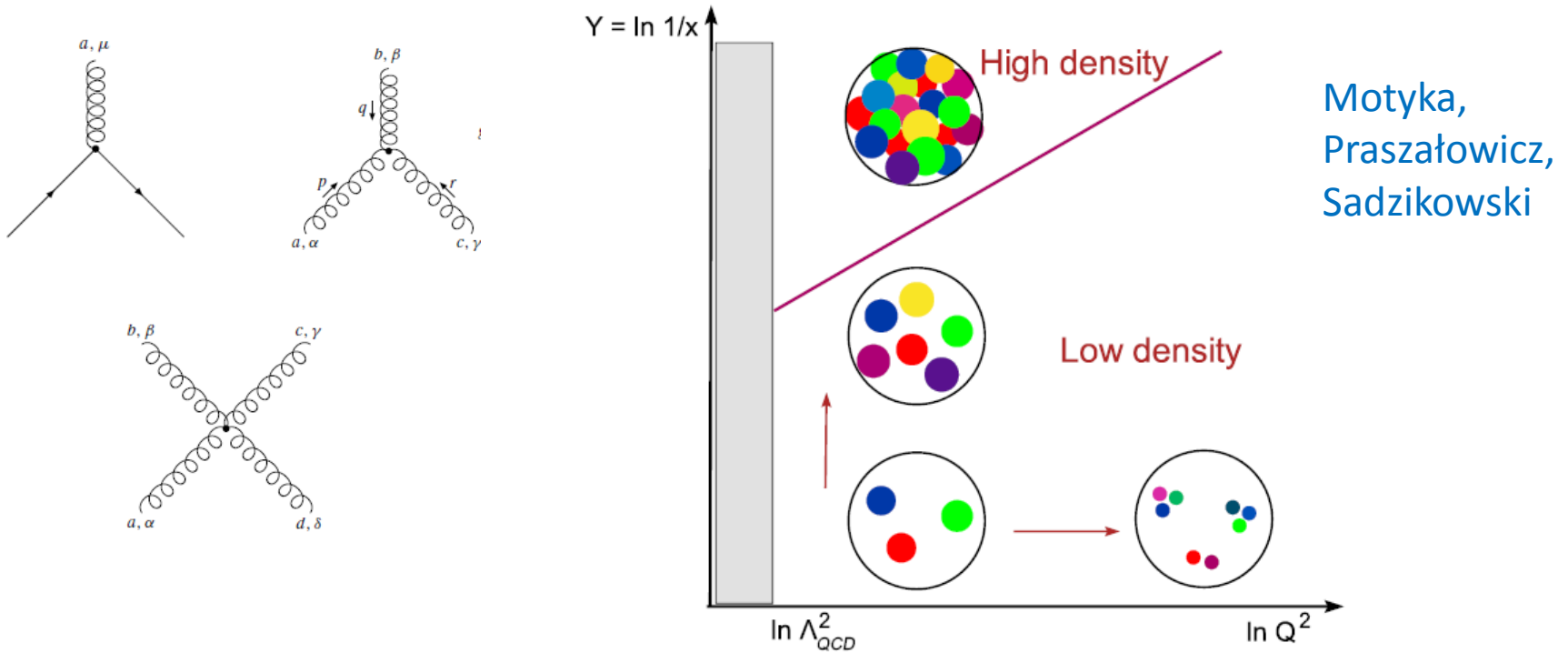

Struktura Protonu

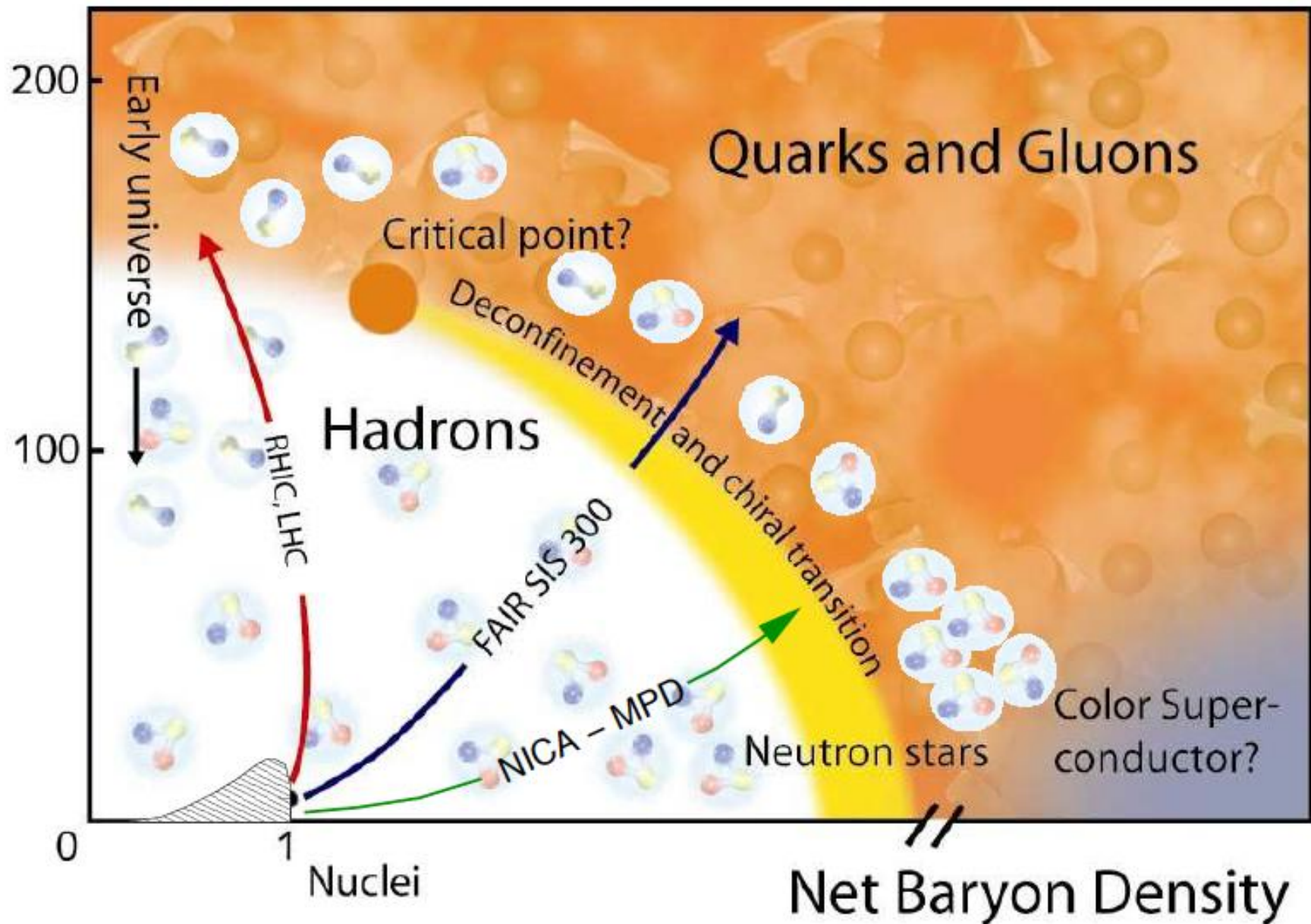
- rozpraszanie i produkcja cząstek przy wysokich energiach (LHC, HERA, Tevatron):
  - bezpośrednie obliczenia w ramach QCD
  - obliczenia w ramach modeli opartych na QCD (GBW, dipole)
  - fenomenologia

Struktura Protonu

- rozpraszanie i produkcja cząstek przy wysokich energiach (LHC, HERA, Tevatron):
  - bezpośrednie obliczenia w ramach QCD
  - obliczenia w ramach modeli opartych na QCD (GBW, dipole)
  - fenomenologia

Temperature T [MeV]

200

100

0

Early universe

RHIC, LHC

FAIR SIS 300

NICA - MPD

Neutron stars

Critical point?

Deconfinement and chiral transition

Hadrons

Quarks and Gluons

Color Superconductor?

1
Nuclei

Net Baryon Density

Proponowane tematy

Prace magisterskie

- 1) Procesy Drella-Yana w Tevatronie i LHC
- 2) Równania ewolucji chromodynamiki kwantowej przy małym x
- 3) Teoretyczny opis efektów wielokrotnego rozpraszania w zderzeniach hadronów
- 4) Skalowanie geometryczne
- 5) Produkcja wielorodna w zderzeniach pp, pA i AA
- 6) Kondensaty chiralne
- 7) QCD w zewnętrznych polach magnetycznych
- 8) Niskoenergetyczne modele efektywne dla QCD

Prace licencjackie

- 1) Statystyczne modele wielokrotnego rozpraszania przy wysokich energiach w 1+1 wymiarach (chodzi tu o równania typu reaction-diffusion dla reggeonowej teorii pola)
- 2) Skalowanie geometryczne
- 3) Rozpraszanie DIS
- 4) Kwantyzacja w zewnętrznym polu magnetycznym

Własne pomysły najmiej widziane!

Współpraca

- DESY i Uniwersytet w Hamburgu
- Uniwersytet w Bochum
- SACLAY, Orsay i Paris VI
- Brookhaven National Laboratory
- MIT i Los Alamos
- CERN

- Instytut Fizyki Jądrowej PAN
- Instytut Fizyki Teoretycznej UW

- Zakład Teorii Materii Skondensowanej i Nanofizyki
- Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych
- Zakład Teorii Układów Złożonych
- Zakład Dyskretnej Teorii Pola
- Zakład Teorii Względności i Astrofizyki

Działalność wydawnicza

**ACTA PHYSICA
POLONICA**

B

**ACTA PHYSICA
POLONICA B**
Proceedings Supplement

M. Prasałowicz

Foton 108
Wiosna
2010

Pismo dla nauczycieli i studentów fizyki oraz uczniów

INSTYTUT FIZYKI UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
SEKCJA NAUCZYCIELSKA POLSKIEGO TOWARZYSTWA FIZYCZNEGO

Po co nam LHC
Deszczowanie
Newton i Oświecenie
Nieprawdziwy dylemat ekologii

Z. Gołąb-Meyer

Krakowska Szkoła Fizyki Teoretycznej

nieprzerwanie organizowana od 1961 (w tym roku 51.), 10 dni w czerwcu, we współpracy z innymi zakładami, z IFJ PAN, AGH przy wsparciu PAU i PAN 60 – 80 uczestników, dotychczas wykładało 5 laureatów Nagrody Nobla sesje seminaryjne dla młodych naukowców, przedszkola fizyki

Zakład Teorii Materii Skondensowanej i Nanofizyki

Kierownik Zakładu: Prof. Józef Spałek

Adiunkci: Dr hab. Adam Rycerz
Dr hab. Andrzej Kapanowski

Doktoranci: Mgr Marcin Abram (3 rok)
Mgr Andrzej Kądziaława (3 rok)
Mgr Grzegorz Rut (3 rok)
Mgr Marcin Wysokiński (3 rok)
Mgr Ewa Kądziaława (2 rok)
Mgr Marek Giebutowski (AGH)
Mgr Zygmunt Starypan

Asystent: Dr Jan Kaczmarczyk

Magistranci: Tomasz Gądek
Łukasz Malinowski
Łukasz Gałuszka

Współpraca: PK (W.Wójcik, J.Kurzyk)
AGH (Z.Kąkol, A.Kozłowski, Z.Tarnawski),
UW (K.Byczuk), UŚ (A.Ślebarski,
M.Maśka), UJ (M.Sadzikowski), Niemcy
(J. Bünemann), Włochy (M. Aquarone)

ZTMSiN: TEAM (FNP) + MAESTRO (NCN)

INNOVATIVE ECONOMY
NATIONAL COHESION STRATEGY

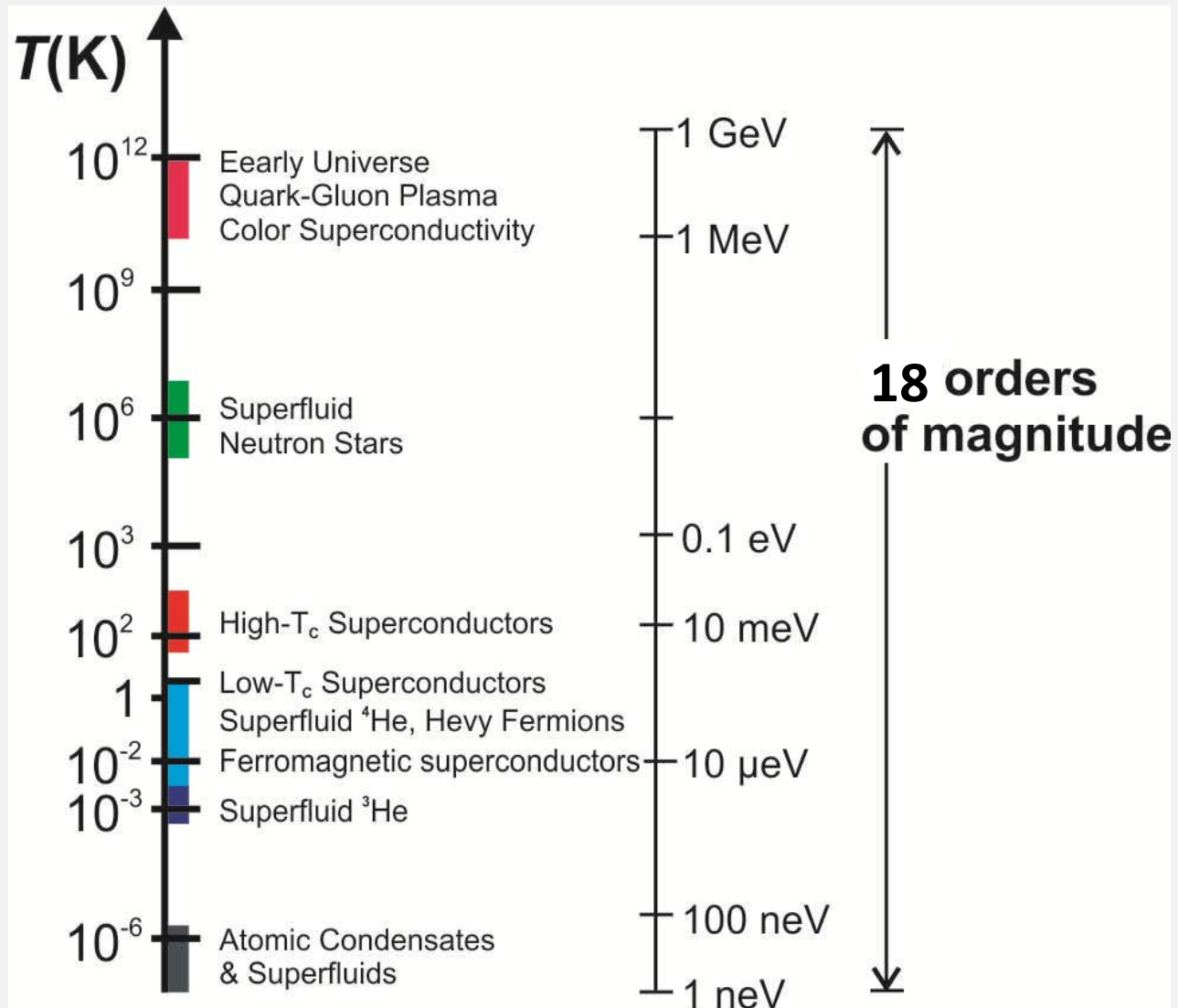
*Fundacja na rzecz
Nauki Polskiej*

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Nadprzewodnictwo/nadciekłość – na wszystkich skalach energii

Tematyka Zakładu Teorii Materii Skondensowanej i Nanofizyki

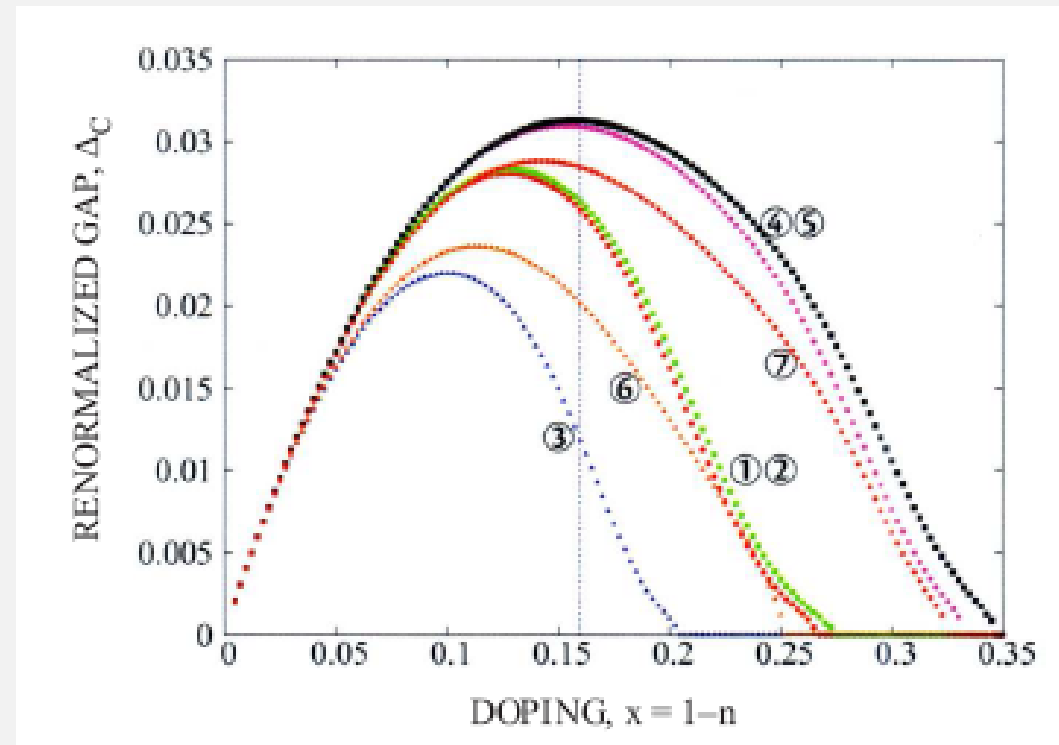
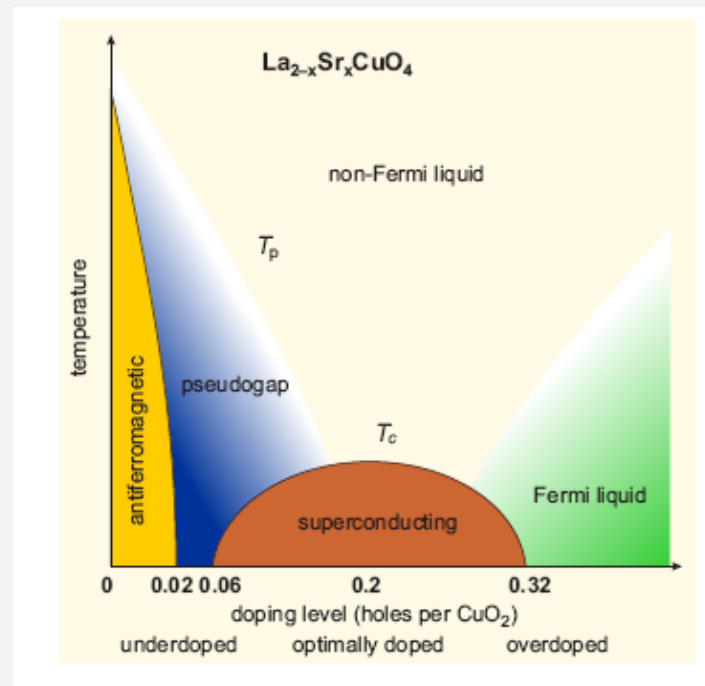
1. Kwantowe stany skondensowane makro układów skorelowanych fermionów:

- **Teoria nadprzewodnictwa wysokotemperaturowego w układach silnie skorelowanych:** J. Spałek, J. Kaczmarczyk, M. Wysokiński, M. Abram
Nowa metoda: rozwinięcie diagramatyczne dla funkcji wariacyjnych
- **Układy ciężkich fermionów, nadprz. niekonwencjonalne:** E. Kądzielawa-Major
- **Metalizacja stałego wodoru przy ultra-wysokich ciśnieniach:**
A. P. Kądzielawa, A. Biborski (ACMiN AGH)
Nadprzewodnik w temperaturze pokojowej?
Zastosowanie do astrofizyki?
- **Własności niestandardowych cieczy kwantowych: superciężkie kwazicząstki ze spinowo-zależnymi masami efektywnymi, kwantowe przejścia fazowe i towarzyszące im kwantowe zjawiska krytyczne**
Czy nierozróżnialne cząstki kwantowe mogą się stać rozróżnialne?

2. Nanofizyka:

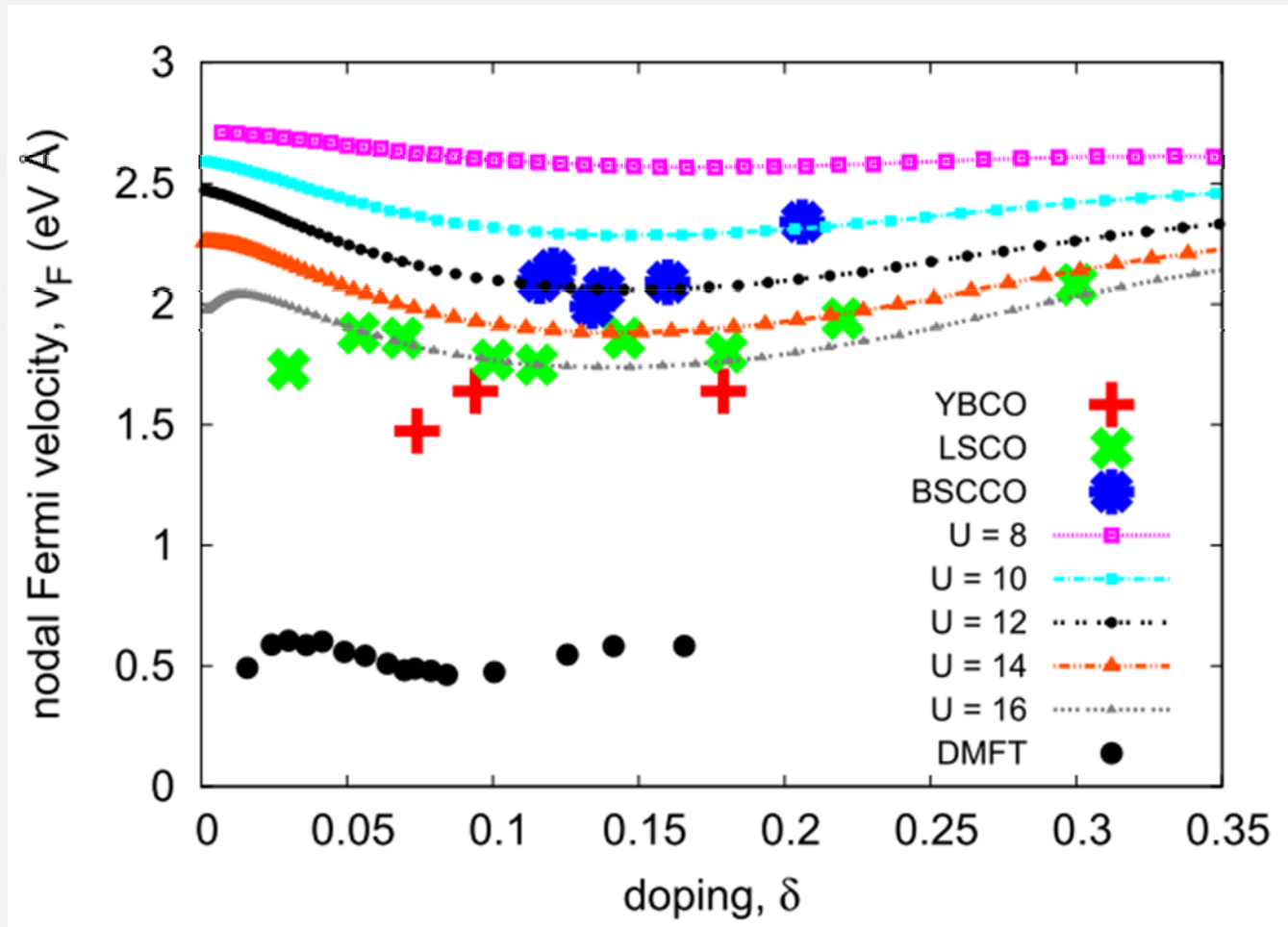
- **Stany elektronowe i transport w grafenie – A. Rycerz, G. Rut**

Phase diagram: exp. vs theory

Phase diagram: exp. vs theory

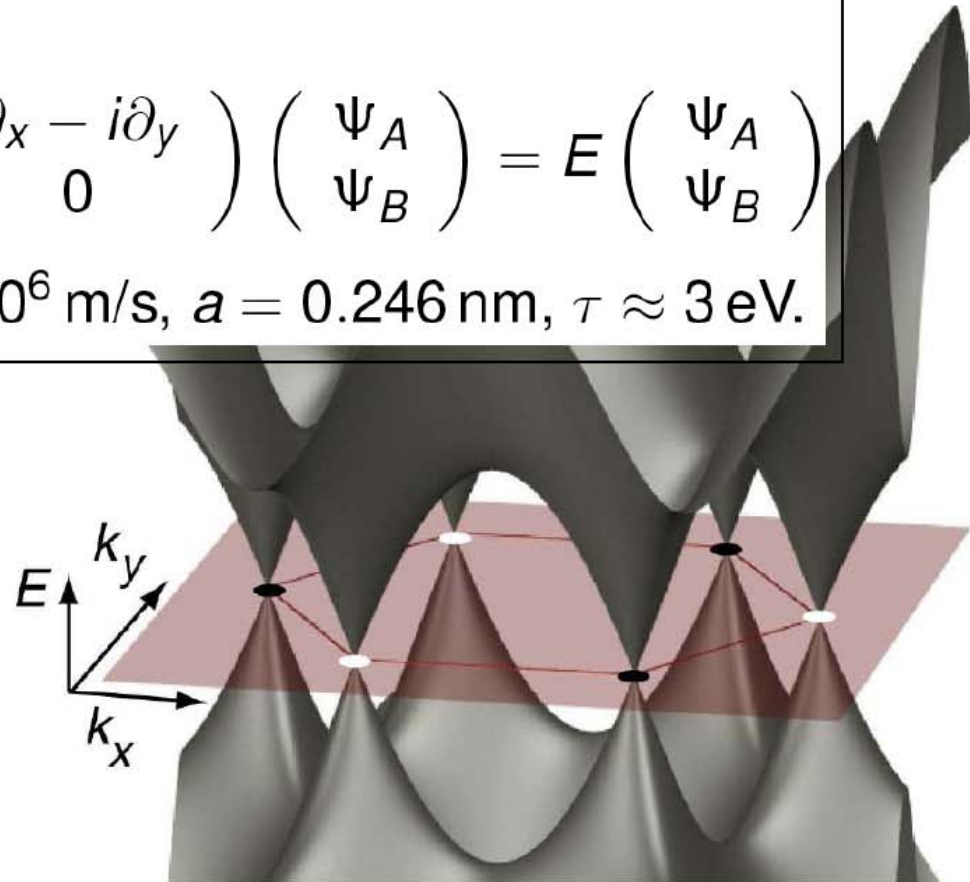
J. Kaczmarczyk, J.S et al., (2013)

Grafen – struktura elektronowa

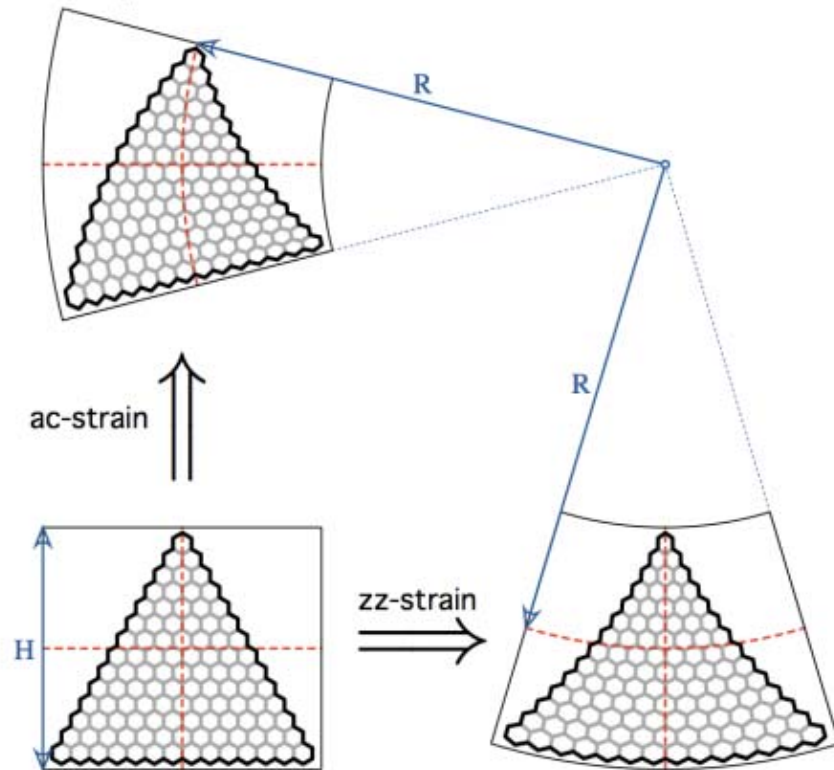
Dla punktu K :

$$-i\hbar v_F \begin{pmatrix} 0 & \partial_x - i\partial_y \\ \partial_x + i\partial_y & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \Psi_A \\ \Psi_B \end{pmatrix} = E \begin{pmatrix} \Psi_A \\ \Psi_B \end{pmatrix}$$

gdzie $v_F \equiv \frac{1}{2}\sqrt{3}\tau a/\hbar \approx 10^6$ m/s, $a = 0.246$ nm, $\tau \approx 3$ eV.

Graphene as 2D membrane with strain-induced gauge fields

Dirac Eq. for deformed graphene:

$$H = -i\hbar v_F \sigma \cdot (\nabla - i\mathbf{A}) + V(\mathbf{r}),$$

$$\mathbf{A} = \frac{\beta}{a} \begin{pmatrix} u_{xx} - u_{yy} \\ -2u_{xy} \end{pmatrix}$$

$$V(\mathbf{r}) = g(u_{xx} + u_{yy}).$$

where $\beta = -\partial \ln t / \partial \ln a \simeq 2$, $g \simeq 4 \text{ eV}$.

Deform. tensor:

$$u_{\alpha\beta} = \frac{\partial_\alpha u_\beta + \partial_\beta u_\alpha}{2} + \frac{\partial_\alpha h \partial_\beta h}{2},$$

with $u(x, y)$ - in-plane deformations,
 $h(x, y)$ - out-of-plane deformations.

Vozmediano et. al, Phys. Rep. (2010)

A.Rycerz, [Random matrices and quantum chaos in weakly-disordered graphene nanoflakes](#), Phys. Rev. B 85, 245424 (2012) pp. 1-20.

A.Rycerz, [Strain-induced transitions to quantum chaos and effective time-reversal symmetry breaking in triangular graphene nanoflakes](#), Phys. Rev. B 87, 195431 (2013) pp. 1-9.

PROPONOWANE TEMATY PRAC MAGISTERSKICH:

1. Chaos kwantowy w nanoukładach grafenowych
2. Struktura elektronowa nanostruktur relatywistycznych w fazie skondensowanej

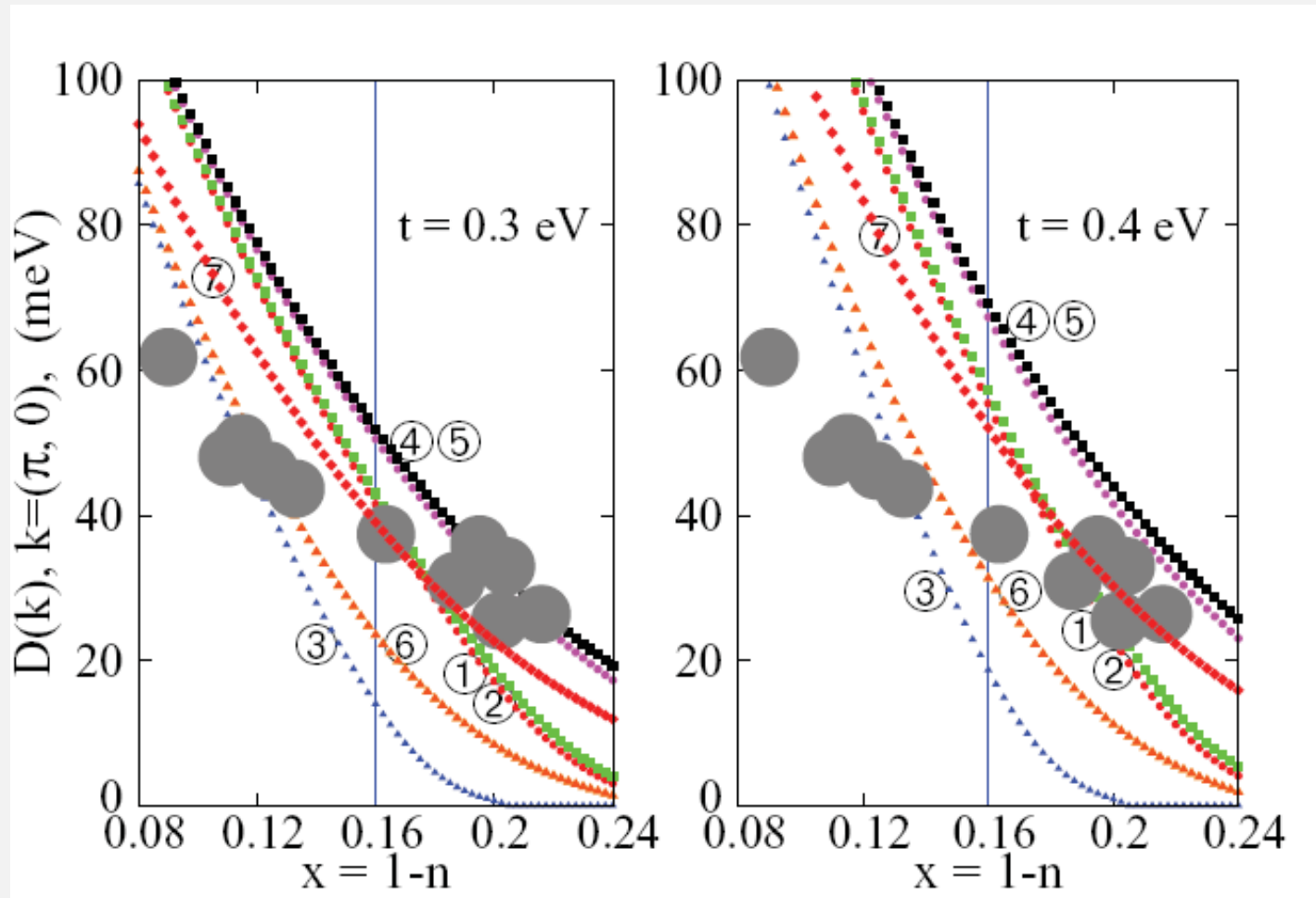
Nowe inicjatywy:

- 1. Akademickie Centrum Materiałów i Nanotechnologii ACMIN (koordynacja: AGH)
UJ: J. Spałek - Kierownictwo linii badawczej:
*Materiały i układy kwantowe, modelowanie materiałów i nanofizyka***
- 2. Granty: *TEAM (FNP)*, MAESTRO (NCN), Juventus PLUS**
- 3. Propozycje staży letnich: 2x1 miesiąc (lipiec lub wrzesień) – 1 000 zł każdy
Tematyka staży do uzgodnienia.**

ZTMSiN: tematy prac magisterskich/doktorskich:

- 1) J. Spątek - Model spinowo-femionowy i pseudo-przerwa w nadprzewodnikach wysokotemperaturowych (stypendium 1 000 zł – do 3 lat)
  - Metalizacja wodoru: przejście do plazmy protonowo-elektronowej i nadprzewodnictwo (stypendium w ramach Projektu NCN MAESTRO: 1 000 zł – do 3 lat)
- 2) J. Kaczmarczyk - Rozwinięcie diagramowe dla silnie skorelowanych układów fermionów: zastosowanie do nadprzewodnictwa wysokotemperaturowego (stypendium w ramach JUVENTUS PLUS, 1 rok)
- 3) A. Rycerz - Chaos kwantowy w układach grafenowych
  - Struktura elektronowa nanostruktur relatywistycznych w materii skondensowanej
- 4) A. Kapanowski - Implementacja klasycznych algorytmów i struktur danych w języku Python

Electron energy (SC) vs doping: antinodal direction

J. Jędrak, J. S., Phys. Rev. B 83, 104512 (2011)

Strona Zakładu TMSiN:

<http://th-www.if.uj.edu.pl/ztms/pl/index.php>

Kontakt e.mailowy: ufspalek@if.uj.edu.pl

Dziękuję i zapraszamy 😊

ZAKŁAD TEORII POLA

$$\Delta\varphi = g \operatorname{sign}\varphi - q S(\vec{x})$$

~~R(φ) = q~~

$$\frac{4\pi R^3}{3} g = q$$

Q-balls, oscillons, ...

CFT, struny
supersymetria

$$[\hat{L}_m, \hat{L}_n] = (m-n)\hat{L}_{m+n} + \frac{\epsilon}{12} m(m^2-1)\delta_{m,-n}$$

Virasoro

$$\mathcal{L}_{06} = -\pi^4 \lambda^2 B_\mu^2 - \mu^2 V(u, u^\dagger)$$

$\Psi_m^{\text{out}} [f]$

skyrmiony, QCD,
całkowalność, AdS/CFT

$$\epsilon_a = \epsilon_{00} + \frac{\gamma}{a^2} - \frac{\pi^2}{1440a^3} + \dots$$

infraczerwone,
efekt Casimira

$$y_{n+1} = y_n + \frac{1}{6} h (k_1 + 2k_2 + 2k_3 + k_4)$$

$$k_1 = f(t_n, y_n), k_2 = \dots$$

Runge-Kutta 4-go rzędu

$$S(D) = \operatorname{Tr} f\left(\frac{D^2}{\Lambda^2}\right)$$

$$= \frac{1}{2} \operatorname{Tr} (\epsilon F_{a_0} \dots F_{a_n})$$

działanie spektralne, operator Diraca, charakter Cherna

$$F_x + iF_y = 2 \sum_{k=-\infty}^{+\infty} A(k) S_{xy}(k) A^\dagger$$

ciśnienie promieniowania < 0
fraktale, chaos

ZAKŁAD TEORII POLA

PRZEDMIOT BADAŃ: POLA KLASYCZNE I KWANTOWE

NARZĘDZIA: MATEMATYKA, METODY NUMERYCZNE

- ▶ prof. Henryk Arodź
- ▶ dr hab. Leszek Hadasz (prof. UJ)
- ▶ dr hab. Andrzej Herdegen
- ▶ dr hab. Janusz Karkowski
- ▶ dr hab. Andrzej Sitarz
- ▶ dr hab. Andrzej Wereszczyński
- ▶ dr Tomasz Romańczukiewicz

liczne kontakty krajowe i międzynarodowe

granty

dydaktyka i popularyzacja fizyki

Przykłady tematów prac

licencjackich, magisterskich, doktorskich, ...

dr hab. L. Hadasz

związki między teoriami w dwu- i czterowymiarowej czasoprzestrzeni; pola z supersymetrią; transformacje konforemne w teorii pola

(powierzchnie Riemanna; specjalne wielomiany)

dr hab. A. Herdegen

algebraiczne sformułowanie mechaniki kwantowej;
matematyczne podstawy elektrodynamiki kwantowej

(teoria operatorów liniowych w przestrzeniach Hilberta)

dr hab. J. Karkowski

numeryczne rozwiązywanie równań różniczkowych;
numeryczne badanie oscylonów

(FORTRAN; zaawansowane procedury numeryczne)

dr T. Romańczukiewicz

solitony i ich oddziaływania, także z promieniowaniem

(zaawansowane metody numeryczne dla nieliniowych równań cząstkowych)

dr hab. A. Sitarz

geometria nieprzemienialna – aspekty matematyczne oraz
zastosowania w fizyce (cząstki, kosmologia)

(matematyka współczesna; systemy Maple i Mathematica)

dr hab. A. Wereszczyński

pola z nieskończoną liczbą całek ruchu (tzw. modele całkowalne); ich zastosowania w teorii jąder atomowych; solitony

prof. H. Arodź

ultramasywne pola skalarne; nieabelowe pola cechowania; elektrodynamika klasyczna (m. in. metamateriały); granica klasyczna mechaniki kwantowej

dr hab. A. Wereszczyński

pola z nieskończoną liczbą całek ruchu (tzw. modele całkowalne); ich zastosowania w teorii jąder atomowych; solitony

prof. H. Arodź

ultramasywne pola skalarne; nieabelowe pola cechowania; elektrodynamika klasyczna (m. in. metamateriały); granica klasyczna mechaniki kwantowej

Zakład Teorii Układów Złożonych

Prof. Jerzy Jurkiewicz

Prof. Maciej Nowak

Prof. Zdzisław Burda

Prof. Romiałd Janik

dr Andrzej Goerlich

dr Jakub Mielczarek

doktoranci Zakładu

Tematy

Jerzy Jurkiewicz:

- Kwantowa grawitacja – w naszym sformułowaniu równoważna statystycznej teorii przypadkowych geometrii czasoprzestrzeni. Narzędzia badań numeryczne symulacje Monte Carlo (ewentualne tematy prac magisterskich)

JJ + Jakub Mielczarek:

- Kwantowa generacja pierwotnych fal grawitacyjnych
- Fizyka w zakrzywionych przestrzeniach fazowych (ewentualne tematy prac licencjackich lub magisterskich)

Zdzisław Burda:

- Ekonofizyka: - miary ryzyka finansowego - teoria portfela - wycena instrumentów pochodnych
- Teoria macierzy losowych - mnożenie macierzy, eksponenty Lyapunova - wyliczanie rozkładów gęstości wartości własnych macierzy losowych dla macierzy o rozmiarze N , w granicy dużych N (ewentualne tematy prac licencjackich lub magisterskich)

Tematy c.d.

Romuald Janik:

- Teoria strun i korespondencja AdS/CFT
wykorzystanie metod teorii strun do badania zjawisk w teorii pola
pozwala na przetłumaczenie dynamicznych zagadnień w teorii pola na język grawitacji - np. równowaga termodynamiczna objawia się w dualnym opisie jako istnienie statycznej czarnej dziury
(ewentualne tematy prac magisterskich)

Przykłady prac magisterskich realizowanych w Zakładzie Teorii Względności i Astrofizyki

1. General relativistic versus Newtonian: A universality in spherically symmetric radiation hydrodynamics for quasistatic transonic accretion flows, Phys. Rev. **D**, **T. Rembiasz**, EM (2010);
2. Exact solution of the hydrodynamical Riemann problem with nonzero tangential velocities and the ultrarelativistic equation of state, Phys. Rev. **D**, **M. Piętka**, P. Mach (2010).

Tematyka prac magisterskich: fizyka matematyczna i matematyczna grawitacja (Bizoń, Mach, Malec, Rostworowski); astrofizyka teoretyczna, hydrodynamika, kosmologia, astrofizyka – Kutschera, Mach, Malec, Odrzywołek

Astrofizyka i kosmologia

Baza kierunku: Zakład Teorii Względności i Astrofizyki (IF), Zakład Astrofizyki Relatywistycznej i Kosmologii (OA), Zakład Doświadczalnej Fizyki Komputerowej i cały Wydział FAiS

Opiekunowie prac magisterskich (astrofizyka teoretyczna, hydrodynamika, kosmologia, astrofizyka): Kutschera, Mach, Malec, Odrzywołek oraz Gołda, Sokołowski, Szybka, Wójcik

$$[P^\mu, P^\nu] = 0$$

$$[P^\mu, Q_a] = [P^\mu, \bar{Q}_a] = 0$$

$$\{Q_a, Q_b\} = \{\bar{Q}_a, \bar{Q}_b\} = 0$$

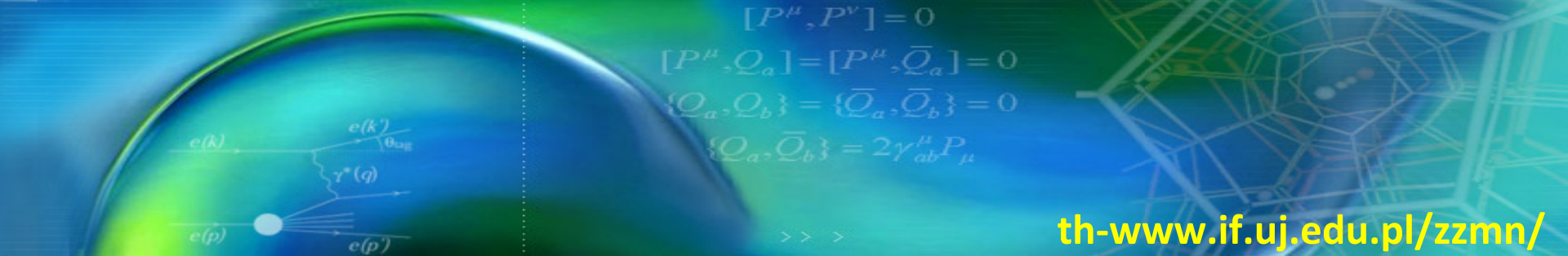
$$\{Q_a, \bar{Q}_b\} = 2\gamma_{ab}^\mu P_\mu$$

>>>

th-www.if.uj.edu.pl/zmn/

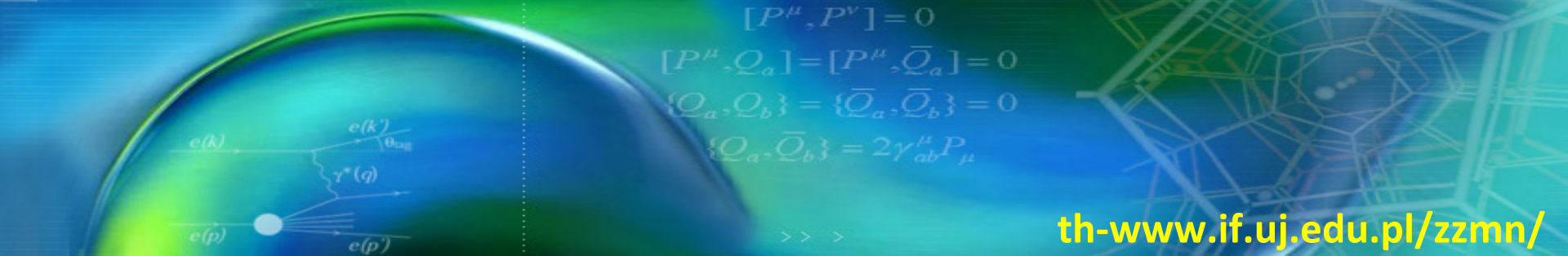
Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych

(ZZMO)

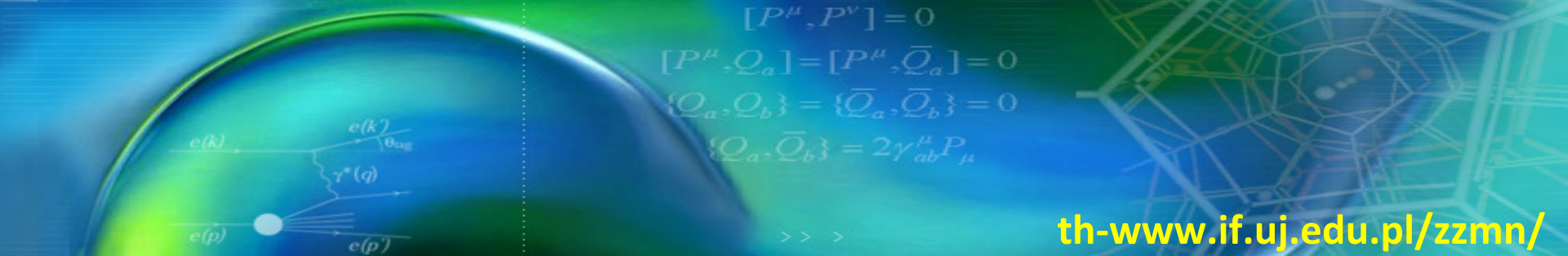
- *prof. dr hab. Wiesław Płaczek*
- *prof. dr hab. Elżbieta Richter-Wąs*
- *prof. dr hab. Wojciech Słomiński*
- *prof. dr hab. Jerzy Szwed (kierownik Zakładu)*
- *dr Zbigniew Duliński*
- *1 doktorant, 8 magistrantów*

Czym się zajmujemy?

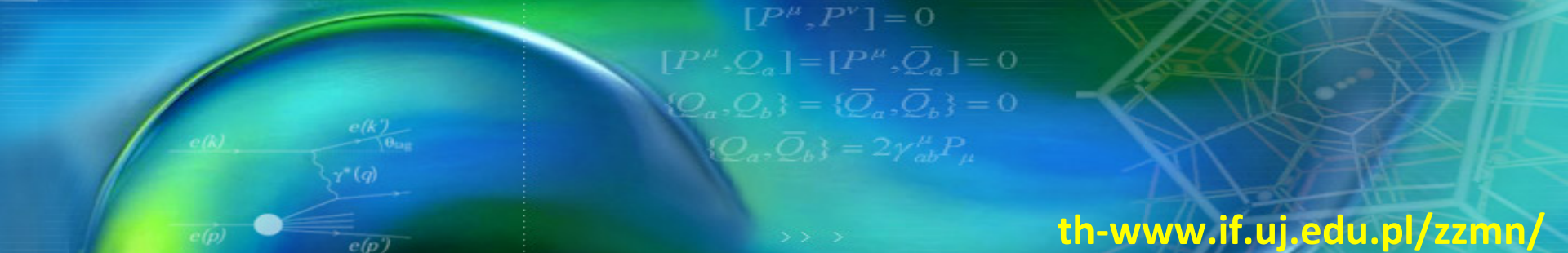
- *teoretyczne i doświadczalne badanie Modelu Standardowego oddziaływań fundamentalnych i jego rozszerzeń,*
- *sieci komputerowe i telekomunikacyjne,*
- *co fizyk widzi w mózgu?*

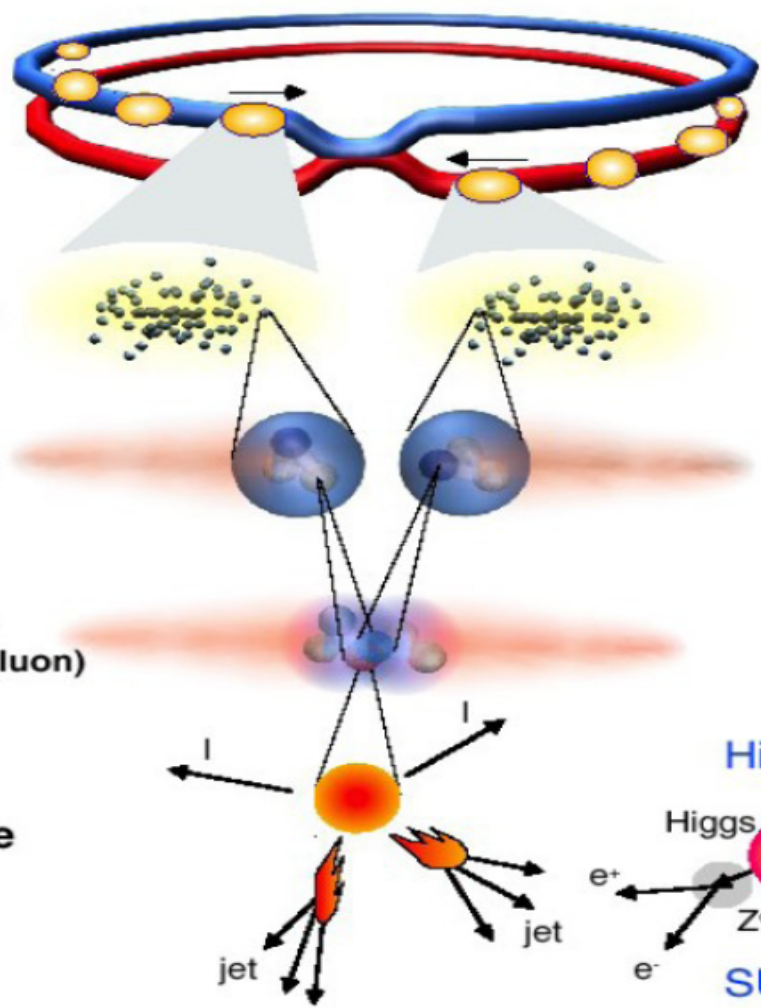
th-www.if.uj.edu.pl/zmn/

Współpraca:

- *CERN, Geneva, Szwajcaria,*
- *DESY, Hamburg, Niemcy,*
- *LAPP Annecy, Francja,*
- *IFJ-PAN w Krakowie*
- *Uniwersytety i Instytuty w Barcelonie,
Lublanie, Marsylii, Paryżu, Monachium,
Buenos Aires, ...*

Collisions at LHC

Proton-Proton	2835 bunch/beam
Protons/bunch	10^{11}
Beam energy	7 TeV (7×10^{12} eV)
Luminosity	10^{34} cm ⁻² s ⁻¹
Crossing rate	40 MHz
Collisions $\approx$	$10^7 - 10^9$ Hz

**Selection of 1 in
 10,000,000,000,000**

prof. dr hab. Elżbieta Richter-Wąs

- **kierownik grupy IF UJ eksperymentu ATLAS przy akceleratorze LHC w CERN, Genewa,**
- **kierownik specjalizacji Fizyka Cząstek Elementarnych,**
- **kierownik specjalności Fizyka Komputerowa,**

- **w ramach udziału w międzynarodowym zespole eksperymentu ATLAS:**
  - - **wyjazdy do laboratorium CERN i udziału w szkole HASCO 2014 (Niemcy);**
  - - **stypendium w ramach realizowanego grantu NCN;**
  - - **płatne staże wakacyjne (sierpień 2014)**
  - - **poznania technik optymalizacji wielowymiarowych i zaawansowanych metod statystycznych.**

- **prace magisterskie i licencjackie (fizyka, informatyka):**
tematy do uzgodnienia w ramach fizyki oddziaływań fundamentalnych, teoretyczne i doświadczalne.

prof. dr hab. Wiesław Płaczek

Prace licencjackie (fizyka, informatyka):

- ***Testy numeryczne generatora Monte Carlo WINHAC++.***

Prace magisterskie (fizyka, informatyka):

- ***Obiektowy generator Monte Carlo dla naładowanych procesów Drella-Yana w LHC,***
- ***Obiektowy generator Monte Carlo dla neutralnych procesów Drella-Yana w LHC,***
- ***Przewidywania teoretyczne dla produkcji Z' i innych dodatkowych neutralnych bozonów wektorowych w LHC,***
- ***Przewidywania teoretyczne dla produkcji W' i innych dodatkowych naładowanych bozonów wektorowych w LHC,***
- ***Anomalne sprzężenia trójbozonowe w procesach Drella-Yana w LHC.***

prof. dr hab. Wojciech Słomiński

- *członek kolaboracji ZEUS przy eksperymencie HERA w DESY, Hamburg*
- *członek międzynarodowego zespół teoretyczno-doświadczalnego „PROSA” (Proton Structure Analyses)*
- *członek Rady Programowej Informatyki Stosowanej*

Prace magisterskie i licencjackie (w ramach poniższej tematyki):

- ***Obliczenia teoretyczne wysokiej precyzji dla procesów fizyki cząstek elementarnych***
- ***Modelowanie partonowej struktury protonu i fotonu***
  - - *procesy inkluzywne*
  - - *dyfrakcja i poprawki nieperturbacyjne*
  - - *produkcja dżetów*

dr Zbigniew Duliński

- członek Rady Programowej Informatyki Stosowanej

Prace licencjackie i prace magisterskie (informatyka stosowana!):

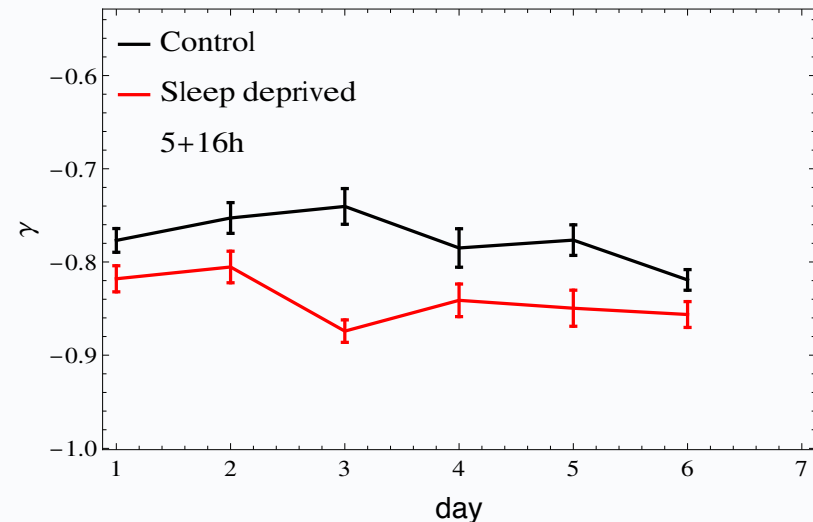
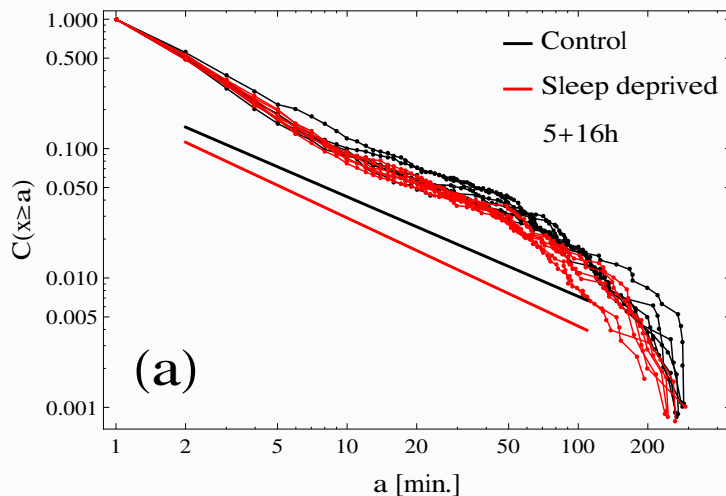
- Sieci komputerowe,***
- Sieci telekomunikacyjne,***
  - - inżynieria ruchu,***
  - - mechanizmy zarządzania ruchem w sieciach,***
  - - sieci P2P,***
- Organizacja obliczeń w „chmurze”***

prof. dr hab. Jerzy Szwed

Co fizyk widzi w działaniu mózgu?

- fale, interferencje,
- szeregi czasowe, rozkłady bezskalowe,...

Rest periods

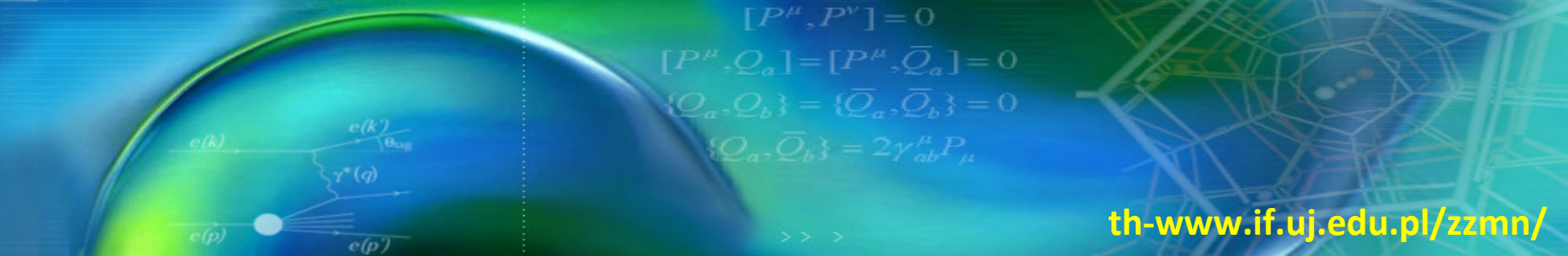
Współpraca:

- ZFS, ZTUZ, biolodzy i psychologowie w Krakowie, Buenos Aires,...

Prace magisterskie i licencjackie (fizyka, biofizyka, informatyka):

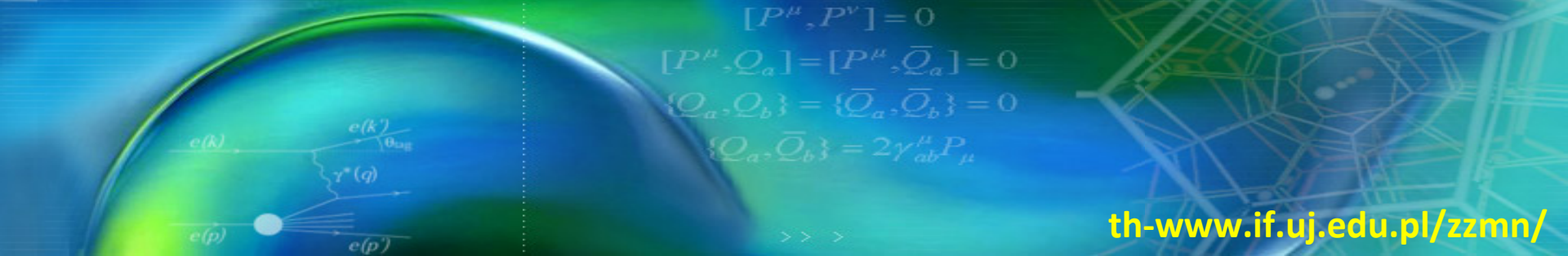
- badanie zachowań i pracy mózgu u osób pozbawionych snu
- udział w eksperymentach i analiza fizyczna danych EEG, aktigraficznych, fMRI,...

Co robi

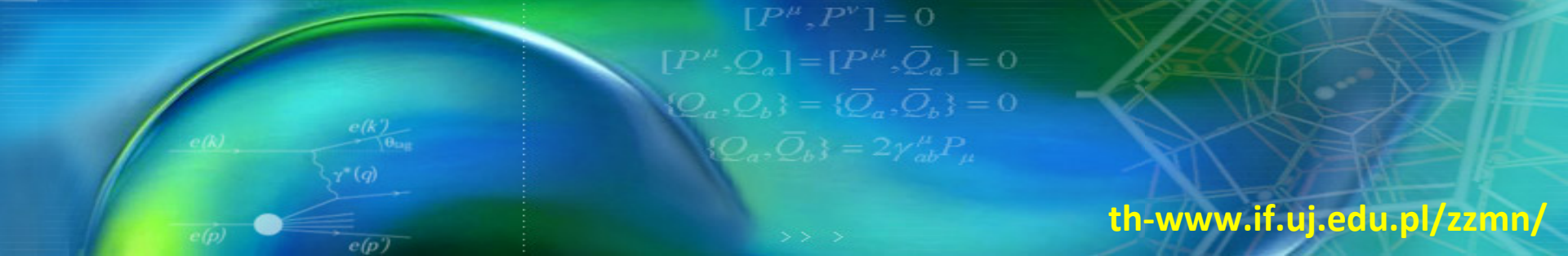
Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych?

Co robi

*Zakład Zastosowań Metod
Obliczeniowych?*

Stosuje metody obliczeniowe

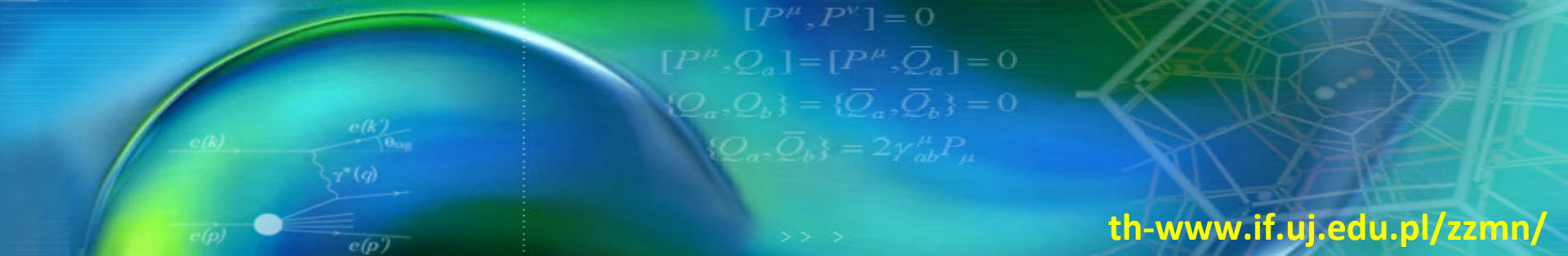

Co robi

Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych?

Stosuje metody obliczeniowe:

- gdzie się tylko da!

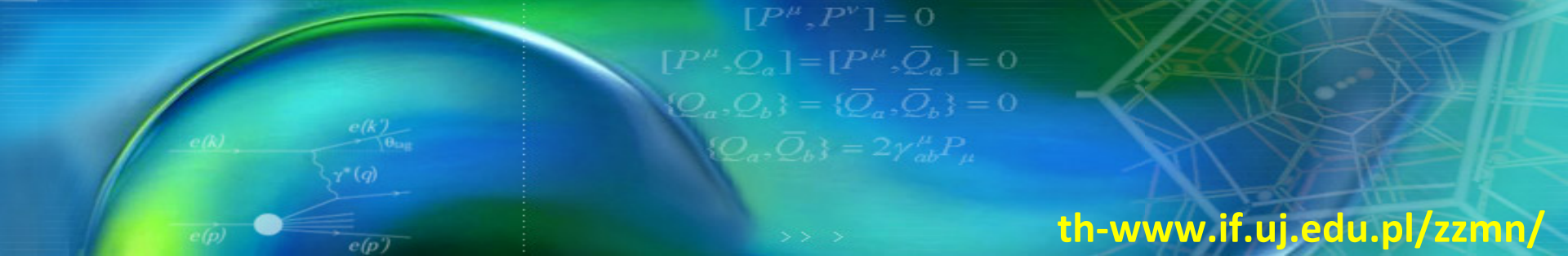
Co robi

Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych?

Stosuje metody obliczeniowe:

- gdzie się tylko da!*
- byle było ciekawie!*

Zakład Zastosowań Metod Obliczeniowych

th-www.if.uj.edu.pl/zzm/